

37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia

Állam- és Jogtudományi Szekció

Budapest, 2025. március 24–26.

Rendező intézmény:

Károli Gáspár Református Egyetem

Állam- és Jogtudományi Kar

Állam- és Jog-
tudományi Szekció

Kié a gyermek magánélete?

A gyermekek magánszférájának vizsgálata a sharenting
tükrében

Kézirat lezárásának dátuma:

2024/11/15

Nyilatkozom, hogy a dolgozat érdemi részéhez mesterséges intelligenciát nem vettem igénybe.

TARTALOM

1. Előszó.....	5
2. Bevezetés	6
2.1. Fogalommeghatározás	6
2.2. Felmérés.....	9
2.3. A megosztás okai.....	10
2.4. A mindennapokban megjelenő veszélyek	11
2.5. Jogi konfliktus	13
3. A gyermek és a szülő személyiségi jogai és annak részei	14
3.1. Magánélethez való jog.....	14
3.2. Képmás és hangfelvétel	15
3.3. Személyiségi jogok megvalósulása a gyermekek esetében	16
4. A szülő-gyermek jogviszonyra vonatkozó szabályok.....	18
5. Személyes adatok kezelése és a gyermekek védelme a (közösségi) médiában	22
5.1. Magánélethez való jog és a közösségi média	22
5.2. A közösségi média fogalma.....	23
5.3. Közösségi média sajátosságai.....	24
5.4. Az Európai Unió szabályozása	25
5.4.1. Alkalmazható-e a magánélet területén az általános adatvédelmi rendelet?	26

5.4.3.	A szolgáltatók kezébe utalás	31
5.5.	A magyar médiaszabályozás	32
6.	Külföldi minták	34
6.1.	Franciaország, a követendő példa?	35
6.2.	Németország és a GDPR	37
6.3.	Olasz ítélkezési gyakorlat	38
6.4.	Egyesült Államok és a lelki fejlődés védelme	39
6.5.	Az angol bizalmas-adat védelem és annak gyermekek számára elérhetetlen volta... 39	
7.	De lege ferenda	40
7.1.	Személyiségi jogokkal való rendelkezés korlátozása	41
7.2.	Digitális szolgáltatókkal szembeni korlátozások.....	42
8.	Összegzés	43
9.	Bibliográfia	44
9.1.	Magyar nyelvű szakirodalom	44
9.2.	Magyar nyelvű folyóiratok	44
9.4.	Jogforrások	46
9.5.	Bíróági határozatok	47
9.6.	Internetes hivatkozások	47

1. Előszó

Néhány évtizeddel ezelőtt a családi fotózás ritka, szinte ünnepi alkalom volt. A képekből összeállított fotóalbumot csak a családhoz közelálló személyek láthatták egy-egy vendégeskedés során. Manapság ez teljesen megváltozott.

A közösségi média platformok megjelenése, mint a Facebook, az Instagram vagy a Tiktok nem csak a mindennapjainkat változtatta meg, hanem számos új kihívást állított a jog elé is. A legjelentősebb változás, hogy egy újabb, az eddiginél jóval szélesebb területet biztosított az egyéneknek a szólás- és a véleménynyilvánítási szabadságuk megélésére. Azonban, mint mindennek, ennek az érmének is két oldala van. Szólásszabadságunk könnyen másoknak a személyiségi jogait, különösképp a magánszféráját sértheti.

A gyermekek pedig még kiszolgáltatottabbak ilyen helyzetekben. Nem csak azért, mert sérülékenyebbek és nem rendelkeznek a jogaik megvédéséhez szükséges képességekkel,¹ hanem azért is, mert az, aki a magánszférájuk védelmét biztosíthatná – történetesen a szülői felügyeletet gyakorló személy – sokszor maga a potenciális jogsértő is egyben. Míg az mára már evidens, hogy ha a gyermeket óvodai vagy iskolai programra viszik, akkor a szülők aláírnak egy bejegyző nyilatkozatot (vagy pont, hogy nem írnak alá) azzal kapcsolatban, hogy a gyermekükről fényképeket készítsenek és azokat az internet különböző felületein közzé tegyék. Azonban a legtöbb szülő úgy gondolja, hogy ilyen tekintetben a kiskorú magánszférájáról korlátlanul rendelkezhet, így ő akár kérdés nélkül, bármilyen tartalmat megoszthat a gyermekéről az interneten.

Ezt a jelenséget írja le a *sharenting*, amit dolgozatomban vizsgállok. Ezen keresztül mutatom be a gyermekek személyiségi jogainak, különösképp a magánélethez való jogának szülők felé való kiszolgáltatottságát.

¹ HULKÓ Gábor – PÉK Erzsébet: Gyermekek képmáshoz való joga az online térben. Esettanulmányok Franciaország, Németország és Olaszország szabályozási rendszereiben. *Fontes Iuris*, 2023/2-4. 37.

2. Bevezetés

A téma széles rétegeket érint, mind a jogi gondolkodók terén, akik annak tartalmát próbálják meghatározni, mind a családok körében, ahol a jelenség megtörténik. Ezt mutatom be a sharenting fogalmának meghatározásával és egy azt vizsgáló felméréssel, valamint a bevezetésben arra is magyarázatot adok, hogy aggályossága ellenére még is, miért olyan népszerű ez a tevékenység.

2.1. Fogalommeghatározás

A sharenting a „share” (megosztani) és a „parenting” (szülőség, gyermeknevelés) szavakból összeállt mozaikszó, melynek egyszavas magyar fordítása még nem létezik. A két szó kombinációját valószínűleg a *The Wall Street Journal*-ben használta először egy újságíró, aki arra hívta fel a szülők figyelmét már 2012-ben, hogy legyenek körültekintőek akkor, amikor a gyermekükről osztanak meg tartalmat a médiában.²

Rengeteg, a jelenséget feldolgozó írás jelent már meg a témában, jogi- és pszichológiai szakirodalom és általános gyermeknevelési tanácsadás körében is, azonban a sharenting pontos tartalmára nincs egy konkrét definíció.

Egzakt fogalommagyarázatra azért lenne szükség, hogy meghatározhassuk, milyen mértékű megosztás sérti a kiskorúak érdekét. Enélkül nem tudjuk meghúzni a határvonalat a tekintetben, hogy a szülők milyen mértékben rendelkezhetnek a gyermekek személyiségi jogaik fölött, hol vannak ennek a korlátai. Ahhoz, hogy a gyermek érdekeinek védelmet biztosíthassunk meg kell találnunk, hogy mi az a tevékenység, ami megsérti azt.

A legtöbb sharenting lényegét tartalmazó meghatározás problémája, hogy a jelenséget a szülők szemszögéből értelmezik és a szótárakban található fogalommagyarázatra alapoznak, emiatt túl általánosak.³ A jelenség pontos megfogalmazása szükséges azonban ahhoz, hogy a sérelmet szenvedett jogoknak védelmet biztosíthassunk. A szülők szemszögéből való vizsgálódás, pedig, azért nem megfelelő, mert ebben a helyzetben a gyermekeket éri ártalom, így az ő oldalukról nézve találhatjuk meg azt a tevékenységet, ami már sérti a legfőbb érdeküket.

² Steven LECKART: The Facebook-free baby. *The Wall street Journal*, 05. 12. 2012. (a cikket a dolgozat írása közben eltávolították)

³ Anna BROSCHE: Sharenting-why do parents violate their children's privacy. *The New Educational Review*, vol. 54., no. 4. (2018) 77.

A meghatározások elemzését két szótári definíció bemutatásával kezdem. Ezekhez viszonyítva vizsgálom, hogy egyes szerzők hogyan tágították vagy szűkítették a fogalmat, és értékelem azokat.

A Collins Dictionary⁴ szerint a sharenting a médiának szokás szerinti, azon célból való felhasználása, hogy a gyermekekről információt, képeket, privát pillanatokat osszanak meg. Az Oxford Dictionary⁵ meghatározásánál érdekes tény, hogy két jelentéstartalmat is ad a szónak, az első az osztott szülői felügyeletet érti a kifejezés alatt. Második magyarázatként az általam is vizsgált témára ad jellemzést, eszerint már nem szükséges, hogy a tevékenység szokásos legyen, lehet egyszeri „akció” is, továbbá hozzáteszi a videókat is a felsoroláshoz. Láthatjuk tehát, hogy ezek a magyarázatok valóban túl általánosak, és túl széles kört fednek le, akár olyan tevékenységet is, ami valójában nem ártalmas a gyermekre nézve.

Itt tartom fontosnak megjegyezni, hogy a szónak létezik a túlzó változata is, az oversharenting. Ezt a kifejezést már a sharenting-et először említő internetes cikkben is megtalálhatjuk. Ez a fokozás utal arra, amikor a szülők átlépnek egy határt a médiában folytatott tevékenységükkel. Azonban ebben a formában ritkán használják a fogalmat, így a dolgozatom során én is a sharenting kifejezéssel dolgozom.

Eltérő nézetek léteznek annak kapcsán, hogy a sharenting milyen felületeken keresztül történhet. Az egyik definíció szerint nem szükséges, hogy az internet biztosítson közeget az információmegosztásnak.⁶ Ezzel nem értek egyet, hiszen magát a fogalmat is az közösségi média szülők körében való széleskörű elterjedése és használata hozta létre. Valamint a probléma pont abból adódik, hogy az internet nem felejt, így az ott megosztott tartalmak sokszor azután is megtalálhatóak, hogy mi azokat saját oldalunkról töröltük. A jelenség közegét a digitális világban azonban, nem csak a közösségi média platformok adhatják. A gyermekek adatainak gyűjtése más felületeken keresztül is történhet, rengeteg szülő használ különféle applikációkat, amikben, mint egy naplóban, a gyermek adatait megadva nyomon tudja követni a fejlődését, egészségügyi változásait. Sokszor ezek az alkalmazások harmadik félnek továbbítják a megadott adatokat.⁷ A fogalom ilyen irányú tágításával teljes mértékben egyet

⁴ Collins Dictionary: Sharenting. <https://bit.ly/3Urk7cq>

⁵ Oxford Englis Dictionary: Sharenting. <https://bit.ly/3ZtUcTl>

⁶ David SEHNÁLEK: Sharenting and Children's Privacy Protection in International, EU, and Czech Law: Parents, Stop Sharing! Thank You, Your Children. *Central European Journal of Comparative Law*, vol. 4., no. 1. (2023) 113–114.

⁷ Zhao PENG: Your growth is my growth: examining sharenting behaviours from a multiparty privacy perspective. *Communication Research and Practice*, vol. 9., no. 3. (2023) 6.

tudok érteni, ennek ellenére dolgozatomban én kifejezetten a közösségi média platformokra konkretizáltan vizsgálódom.

A jelenség értelmezhető úgy is, hogy azt nem szűkítjük le a szülők általi tevékenységre, hanem minden olyan személyre értjük, aki valamilyen tekintetben felügyeli, neveli a gyermeket.⁸ Én ezt azért nem tartom szükségesnek, mert ezekben az esetekben a törvényes képviselőnek kell hozzájárulást adnia, ami ugyanarra a problémára vezet vissza, hogy a szülők kezében van a gyermekek magánszféráját érintő döntés.

A személyi körnek azonban nem csak a tágítása, hanem a szűkítése is lehetséges. Tekintve, hogy egy gyermek minél fiatalabb, annál kiszolgáltatottabb és védtelenebb, ezért a sharenting az igazi ártalmat a kis gyermekekre, a cselekvőképtelen kiskorúakra jelenti.⁹ Ennek ellenére nem gondolom, hogy a sharentinget kifejezetten a cselekvőképtelen kiskorúak körére kellene szűkíteni, lentebb bemutatom, hogy sok esetben hiába van elméletben lehetősége egy 14. életévét betöltött kiskorúnak személyiségi jogait megvédeni, azzal a gyakorlatban nem tud élni.

Egyes fogalommagyarázatok csak a szülők által készített tartalmakat tekintik a sharenting körébe tartozóknak,¹⁰ ez a fajta korlátozás azért nem szükséges, mert a sharenting esetében a hangsúly a megosztáson van, nem pedig a tartalom készítésén (pl.: egy nagymama által felvett és az anyuka által megosztott videó ugyanúgy ártalmas lehet).

A fogalommeghatározás lezárásaképp olyan definíciókat vizsgálok, amelyek célja nem a tevékenység meghatározása, hanem annak megtalálása, hogy hol sérti a jelenség a gyermekek magánszféráját. Az egyik két minőségi követelményét támaszt. Ahhoz, hogy valami sharentingnek minősüljön 1) az információnak széles közönséghez kell eljutnia és 2) a gyermeknek felismerhetőnek kell lennie az információ alapján¹¹ (ehhez nem feltétlen szükséges egy róla készült kép, elég egy szöveges bejegyzés és a szülő korábbi posztjainak megtekintése, hogy rá lehessen jönni, hogy kiről van szó). Ez közelebb visz a probléma megértéséhez, hiszen rámutat azokra a pontokra, amik a gyermek magánszférájának megsértését előidézik.

Más meghatározás nem a széles közönséget és a gyermek felismerhetőségét hangsúlyozza, hanem ennél eggyel tovább lépve a gyermek privátszféráját.¹²

⁸ PENG op. cit. 2.

⁹ Gergely Ferenc LENDVAI: Sharenting as a regulatory paradox – a comprehensive overview of the conceptualization and regulation of sharenting. *International Journal of Law, Policy and The Family*, vol. 38., no. 1. (2024) 4.

¹⁰ GÁL Emese Dorottya: Sharenting és gyermekjogok - a szülők közösségimédia-használatának a gyermekre gyakorolt káros hatásai. *Szaccikk Adatbázis, Családi jog*, 2020/4. 20–23.

¹¹ Phoeby Maltz BOEVY: The ethical implications of parents writing about their kids. *The Atlantic*, 15. 01. 2013. <https://bit.ly/495wUYi>

¹² BROSCH op. cit. 78.

Az utolsó általam vizsgált definíció szerint, annak eldöntése érdekében, hogy egy adott megosztás ártalmas-e vagy sem, az információkat két kategóriára oszthatjuk. Az egyik kategória tartalma, azon információk összessége, amiket kizárólag a kiskorú birtokol. Ezek a gyermek személyiségét írják le, ide tartoznak például a gyermekek sportsikerei, érdeklődési körei, hobbijai. A második csoport azokat az adatokat fedi le, amiket mindkét fél – a szülő és a gyermek is – magáénak mondhat. Ezek mindkettőjük személyiségéről elmondanak valamit, a közös beszélgetéseik, a gyermekek fejlődésének megélése szülőként – mint például látni az első lépéseit – vagy a gyermeknevelés nehézségeiről való írás.¹³ Ezt a fajta felosztást azért tartom hasznosnak, mert segíthet a szülőknek (és a jogalkotónak) is megkülönböztetni, hogy egyes tartalmakat hogyan osszanak meg. Azonban a kategorizálás egyes információk körében nehézkes, könnyen meglehet, hogy mindkét csoportba be tudjuk sorolni az adott tartalmat, attól függően, hogy azt milyen szemszögből vizsgáljuk.

Látható tehát, hogy a sharenting több irányból, szemszögből is megfogható. Egy örökérvényű fogalommagyarázatot én sem tudok adni. A fenti definíciók alapján a dolgozatomban a sharenting alatt azt értem, amikor a kiskorú gyermekről a szülei úgy osztanak meg tartalmat, hogy személye felismerhető. Nem kritérium, hogy ez minden esetben súlyosan sértse a gyermek magánszféráját. Arra hívom fel a figyelmet, hogy nem a tartalmamegosztással van probléma, hanem azzal, hogy a szülők rendelkeznek kizárólagosan a gyermekek magánszférájáról. Ez azt is okozhatja, hogy a gyermekeknek előbb lesz digitális lábnyomuk, mint hogy első lépéseket megtennék.¹⁴

2.2. Felmérés

Fentebb utaltam rá, hogy a jelenség hétköznapi és rendkívül elterjedt, ezt különféle kutatások is alátámasztják. A sharenting-gel kapcsolatban számos felmérés készült, én a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (továbbiakban: NMHH) adatait¹⁵ bemutatva szemléltetem annak elterjedtségét hazánkban. A felmérés a sharenting-et az interneten keresztül a gyermekeket érő ártalmak kategóriába sorolja, azonban kiemeli, hogy ez nem a jelenben, hanem a jövőben fejtheti ki hatását (hogy ezt miként, azt lentebb be is mutatom). A felmérés 2000 7-16 éves gyermek és hozzájuk tartozó egy-egy szülő bevonásával készült. Az adatgyűjtők összesen 118

¹³ PENG op. cit. 6.

¹⁴ Sevim CIMKE – Dilek Yildirim GURKAN – Servinc POLAT: Child Rights Neglect in Social Media: Sharenting. *The Journal of Current Pediatrics*, vol. 16., no. 2. Abstract.

¹⁵ NMHH: Digital parenting kutatás 7-16 éves gyermekekkel és a szüleikkel. 148–153. 2020. <https://bit.ly/4eeL3De>

településen jártak. A felmérésből kiderült, hogy a szülők 56%-a oszt meg a gyermekéről tartalmat az interneten. Az esetek 40%-ában úgy, hogy azok mindenki számára láthatóak legyenek. Az pozitívumnak tekinthető, hogy a legtöbbször megbeszéljük a kiskorúval, hogy posztolni szeretnének róla és, hogy pontosan mit. Akik nem teszik, azok a gyermek életkorára vagy arra hivatkoznak, hogy ezt nem tartják fontosnak. A szülők 4%-a jelezte csak, hogy voltak korábban problémák a bejegyzésekből, és a legtöbben a jövőben jelentkező, esetleges hátrányokra sem számítanak. Tehát ez a kutatás is rámutat, hogy egy teljesen hétköznapi jelenségről van szó, amelynek lehetséges veszélyei, nem igazán ismertek a szülők körében.

2.3. A megosztás okai

A gyermekekről való tartalommegosztás nem véletlenül népszerű, sok azonnal jelentkező pozitívumot élhetnek meg a szülők a „lájkokon” túl is. Rengeteg szülő érzi azt, hogy egyedül vannak bizonyos gyermeknevelési nehézségekkel, így az internet közösségével osztják meg küzdelmeiket, ahonnan hamar érkezik a támogatás.¹⁶ Mások az életük örömeit, szép pillanatait akarják megosztani a világgal, esetlegesen azt mutatva, hogy az milyen boldog és felhőtlen.¹⁷ Vannak olyanok is, akik egyfajta családi albumként használják a közösségi oldalakat.¹⁸ Egyes szülők a kézzelfogható előnyökért végzik a tevékenységet, influenszerként a gyermekeikkel reklámoznak egyes termékeket.¹⁹ A hátrányok és lehetséges veszélyek belátását még nehezebbé teszi a tény, hogy a közösségi platformok úgy vannak kialakítva, hogy azok folyamatos posztolásra, aktív jelenlésre ösztönözzenek minket.²⁰

A jelenséget még összetettebbé teszik az új családmodellek, sokszor a képek megosztója nem is a szülői felügyeleti jogot gyakorló személy, hanem annak az új párja, aki szintén részt vállal a gyermeknevelésében és meg akarja osztani ennek örömeit.²¹

A sharenting legsérlemesebb esetei azonban legtöbbször nem a jó szándékú megosztásból erednek. Számos példát láthatunk a médiában arra, hogy a szülők célja a gyermekük nevetségessé tétele és az ezzel való népszerűvé válás. A legszélsőségesebb eset talán egy 2015-ben alapított YouTube csatorna. Ide a szülők olyan videókat töltöttek fel, amiben elméletileg a

¹⁶ Anna-Maria IKSÜL – Kristi JOAMETS: Child Right to Privacy and Social Media – personal information oversharing parents. *Baltic Journal of Law & Politics*, vol. 14., no. 2. (2021) 108.

¹⁷ Sheila DONOVAN: „Sharenting”: The Forgotten Children of the GDPR. *Peace Human Rights Governance*, vol. 4., no. 1., 35–59. (2020) 41.

¹⁸ PENG op. cit. 7.

¹⁹ Caitlin ABRAMS: Family Influencing in the Best Interests of the Child Rachel. *Chicago Journal of International Law*, vol. 2., no. 2. (2023) 99.

²⁰ PENG op. cit. 3.

²¹ IKSÜL – JOAMETS op. cit. 108.

gyermeküket heccelték, a valóságban azonban a tevékenységük már abúzusnak számított. Bár a szülőket a bíróság öt év felfüggesztett szabadságvesztésre ítélte, 2023-ban úgy döntöttek újra kezdik a tevékenységüket a Twitch felületén.²²

Látható tehát, hogy a legkülönbébb dolgok nyújthatnak motivációt a kiskorúakról való tartalommegosztáshoz, azonban annak komoly veszélyei vannak, melyekre a következő alfejezetben részletesen kitérek.

2.4. A mindennapokban megjelenő veszélyek

Azt természetesen nem jelenthetjük ki, hogy minden a gyermekekről a médiába kikerült kép ártani fog a kiskorú fejlődésének, ennek ellenére a szülők gondolkodás nélküli tartalommegosztása rengeteg veszélyt és problémát rejt magában. Ennek részletesen a jogi oldalát mutatom be. A szabályozás fontosságának kiemelése érdekében először az élet más területén jelentkező lehetséges kockázatokra is kitérek.²³

Az utóbbi időben számos pedofiliával kapcsolatos bűnügyi eset került napvilágra és vált ezzel a sajtó felkapott témájává. A sharenting kifejezett táptalaja lehet ennek. Hiszen a szülők sokszor nyilvánosan osztják meg a tartalmaikat az interneten, amit néhány kattintással bárki lementhet a saját készülékére, innentől kezdve pedig követhetlenné válik, hogy azt hol használják fel. Ezt mutatja az Australian Children's e-safety Commisioners felmérése is, amiben példaként egy olyan, pedofilok által látogatott oldalról számolnak be, amin több mint 45 millió ártatlan gyermekfotó volt megtalálható. Azt is kimutatták, hogy a pedofil oldalakra feltöltött gyermekfotók 50%-a a szülők által a közösségi médiában megosztott tartalom. Sokszor nem is meztelen, vagy a gyermeket kiszolgáltatott helyzetben ábrázoló posztok a bűncselekmények tárgyai, hanem hétköznapi fényképek.²⁴

Másik lehetséges veszélye a gyermekekről kontrollálatlanul megosztott információknak a személyazonosság-lopás. Ennek lényege, hogy a gyermekről interneten közzétett különféle információk segítségével a csalók megtudhatják a kiskorú nevét, születési dátumát és akár lakóhelyét is. Ezeknek az adatoknak a felhasználásával a gyermek nagykorúvá válását követően pedig már könnyen létrehozhatnak bankfiókokat a nevében, vagy vehetnek fel hitelt.²⁵

²² LENDVAI op. cit. 2.

²³ A lehetséges veszélyek felsorolásához a következő folyóiratot vettem alapul: GÁL 20–23.

²⁴ Sabine LEMBERT: Why sharing photos of children on social media is criticised worldwide. *BDAE Group*. <https://bit.ly/4fEfZi0>

²⁵ GÁL i. m. 22.

A személyazonosság-lopáshoz hasonló jelenség az ún. digitális gyermekrablás (digital-kidnapping),²⁶ aminek több változata is van. Az egyik, hogy a gyermek saját közösségi oldala fölött átveszik az irányítást és azt addig nem adják vissza, amíg bizonyos mennyiségű pénzösszeget vagy bármilyen általuk kívánt dolgot nem kapnak meg. Más esetekben a csalók a gyermek képeit megszerezve hamis profilt kreálnak maguknak, mintha az az ő életük lenne. Arra is volt már példa, hogy a képekkel szegény sorsú gyerekekre hivatkozva mit sem sejtő emberektől csálnak ki pénzt, adomány címen. A sharenting a digital-kidnapping utóbbi két változatának lehet táptalaja.

Súlyos negatívuma lehet még a jelenségnek a „bullying” azaz a zaklatás, ami már nem csak a való világban, hanem az interneten keresztül is érheti a gyermekeket. Azt gondolom a bántalmazás online térbe kerülése sokszor egy gyermek számára kezelhetetlenebbnek tűnik, mint egy iskolában vagy edzésen őt érő atrocitás, hiszen a média számos esetben menekülési útvonal a nehéz mindennapokból, vagy kikapcsolódás, de mindenképpen a hétköznapi élet állandó része már egészen fiatal kortól kezdve. Az ott történő bántalmazás olyan mintha megállás nélkül történe.²⁷

További, szintén lelki téren és kapcsolatokban megjelenő probléma, hogy a szülők ezen tevékenységének könnyen áldozatul eshet a gyermekükkel való viszonyuk, ha nem veszik figyelembe annak kifejezett tiltakozást a tartalmak megosztása ellen. A gyermekek könnyen elveszthetik szülőkbe vetett bizalmukat, és érezhetik azt, hogy nem tisztelik és védik meg őket.²⁸

Szerencsére már számos oktató videó és egyéb tartalom található az interneten, amelyek segíthetik a baj elkerülését vagy egy esetleges bántalmazás elhárítását, erre jó példa a német telekom reklámfilmje, melyben MI segítségével mutatják be a szülőknek, hogy mennyi minden történhet a gyermekükről feltöltött képpel, ha az rossz kezekbe kerül.²⁹ A pedofilok által létrehozott oldalak mihamarabbi megszüntetése és az elkövetők elfogása érdekében az NMHH létrehozta az Internethotline³⁰ nevű weboldalt, ahová bárki feltöltheti ezeknek a felületeknek a linkjeit. A rengeteg edukációs tartalom ellenére azonban azt gondolom, hogy a sharenting veszélyei még mindig nem ismertek elég széleskörűen.

²⁶ Beware of Digital Kidnapping. *Diamond Valley Federal Credit Union*. <https://bit.ly/3C7wSmc>

²⁷ Cyberbullying: What is it and how to stop it. *Unicef*. 02. 2024. <https://bit.ly/413gfCM>

²⁸ LENDVAI op. cit. 9.

²⁹ Telekom reklámfilmje. <https://bit.ly/3YKHmRu>

³⁰ Internethotline. <https://bit.ly/3AtKyHB>

2.5. Jogi konfliktus

A sharenting-nek a fentebb felsoroltak mellett jogi aggályai is vannak. A szülők körében nem tudatosult, hogy a gyermekük személyiségi jogai fölött való rendelkezési joguk nem korlátlan.³¹ Azzal, hogy bizalmas információkat osztanak meg róluk, fennáll annak a veszélye, hogy a gyerekek magánszférájuk sérül.³²

A közösségi média mindennapos használata gyakran vonja maga után a véleménynyilvánítási szabadság és a magánszféra ütközését. A sharenting esetében sincs ez másképp, azonban ez a jelenség több ennek a két jognak az ütközésénél. Hiszen a szülők oldalán valóban ott van a véleménynyilvánítási szabadságuk, mint a kommunikációs jogok anyajoga.³³ Azonban ez bővül a szülői felügyeleti joggal,³⁴ aminek tartalma szerint a gyermek személyiségi jogaival helyette rendelkezhetnek, így dönthetnek arról, hogy a rájuk vonatkozó információkat kik tudhatják meg és kik nem. A szülői felügyeleti jog körébe tartozik a nevelés megválasztásának a joga is, ami szintén szabadságot biztosít a szülők számára, hogy a gyermekük médiával való kapcsolatáról döntsenek.

Ezzel áll szemben a tény, hogy minden embert születésétől, tehát jogképességétől fogva, megilleti a magánélet,³⁵ azon belül is a képmás és hangfelvétel védelméhez való jog,³⁶ így a kiskorút is. A gyermekek a kiszolgáltatott helyzetükre tekintettel többlet védelmet élveznek, ezt jeleníti meg „a legfőbb érdekük”,³⁷ melynek figyelembe vételével kompenzálhatjuk védelemre szorultságukat. A szülők nevelés megválasztáshoz való joga is korlátok közé szorul, hiszen ezt a gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséért kell tenniük.³⁸

A probléma tehát egyértelmű, a megoldás már kevésbé. Tekintve, hogy a gyermek jogainak védelme érdekében a szülő, mint törvényes képviselő járhat el. Viszont ebben az esetben nehezen képzelhető el védelmet képező félként a törvényes képviselő, ha a konfliktus okozója is ő.

³¹ SEHNÁLEK op. cit. 112.

³² BROSC op. cit. 78.

³³ DRÁNOVITS Tímea: A gyermek mindenek felett álló érdekének és a véleménynyilvánítás szabadságának egymáshoz való viszonya a hazai szabályozás tükrében. *Jog- és politikatudomány folyóirat*. 2011/2. 17.

³⁴ Ptk. 4:146. § (2) bekezdés

³⁵ Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdés

³⁶ Ptk. 2:43. § g) pont

³⁷ ABRAMS op. cit. 106.

³⁸ Ptk. 4:147. § (1) bekezdés

3. A gyermek és a szülő személyiségi jogai és annak részei

A személyiségi jog védelméről a felvilágosodás társadalomfilozófiai tanításai óta beszélhetünk, azaz alig két évszázada. Annak az alkotmányjogon kívül a magánjogban való tárgyalása pedig még később kezdődött meg.

A személyiségi jognak sosem volt pontosan, minden eshetőséget kimerítően meghatározott tartalma, a társadalom, a gazdaság és technikai változásai folyamatosan alakították azt. Bár annak konkrét meghatározása nincsen, többen kísérletet tettek már a személyiség és az ahhoz fűződő jogunk megfogalmazására, tartalmának bemutatására. Így tett Petrik Ferenc is, aki a személyiség kifejezést alapvetően a megfelelő életminőséggel azonosítja, melynek két aspektusát különbözteti meg: 1) szabad önmagunkról való rendelkezés és 2) az emberhez méltó feltételek.³⁹

A személyiségi jogot a 2013. évi V. törvény a Polgári törvénykönyvről (továbbiakban: Ptk.) szabályozása az emberi méltósággal azonosítja, így az minden természetes személyt emberi mivoltára tekintettel illet meg.⁴⁰ Védelmet a jogképességtől kezdve kap, tehát az a méhmagzatot is megilleti, élve születés esetén.⁴¹ Azaz már annak a gyermeknek is ütközhet a magánélethez való joga a szülei szólásszabadságával, akiről születése előtt osztottak meg ultrahang fotót az interneten.

A személyiségi jog egy anyajog, melynek egyes aspektusait a Ptk. is nevesíti, többek között ilyen a magánélethez, valamint a képmás- és hangfelvételhez való jog is,⁴² témánk szempontjából ezek bírnak kiemelt jelentőséggel, így ezeket részletesebben is elemzem.

3.1. Magánélethez való jog

Ahogy azt már a személyiségi joggal kapcsolatban megállapítottam a magánélethez való joggal is megteszem: nincs rá egy általános fogalommagyarázat. „Aligha van a jognak homályosabb fogalma, mint a magánélethez való jog.”⁴³ Hiszen az folyamatos változásokon megy keresztül, függ az egyén társadalmi szerepvállalásától. Jelentős változást hozott a magánélethez való jog tartalmára a technika fejlődése is, a közösségi média felületek hatására a magánszféra határai elmosódtak, ma már bármilyen bizalmas információt pillanatok alatt a

³⁹ BARZÓ Tímea: Személyiségvédelem. BARZÓ Tímea – PAPP Tekla (szerk.) *Civilisztika I.* Budapest, Dialóg Campus Kiadó. (2018) 173.

⁴⁰ Ptk. 2:42. §

⁴¹ Ptk. 2:2. § (1) bekezdés

⁴² Ptk. 2:43. §

⁴³ MENYHÁRD Attila: A magánélethez való jog elméleti alapjai. *In medias res*, 2014/2. 384.

nagy nyilvánosság elé tárhatunk.⁴⁴ A magánélethez való jognak technikától való függését az is mutatja, hogy az úgy nevezett *right to privacy* (magánszférához való jog) egy olyan tanulmányban jelent meg először, amit a Kodak hordozható fényképezőgépek elterjedése inspirált.⁴⁵

A magánélethez való jog fogalmának pontos meghatározását az is nehezíti, hogy annak egyes tartalmi elemeit (pl.: magánlakás, képmás) a személyiségi jog külön részeként is nevesíti a jogalkotó. Pontos definiálása azonban nem is szükséges, hiszen ez a védett jogtárgy főleg a szűkítésével járna.⁴⁶

A magánélethez való jog lényege, hogy az egyéni szabadságot és a személyiség szabad kibontakozását a magánjogban konkretizálja. Ez a jog lefedi mind a személyiség érinthetetlen szféráját, mind az olyan információkat, amik a személlyel összefüggésbe hozhatóak (pl. képmás). Ezt fejezik ki Kennard bíró szavai is: önmagunkat azáltal határozzuk meg, hogy eldöntjük, mi az, amit a világ elé tárunk és mi az, amit magunknak megőrzünk.⁴⁷

Bár a magánélethez való jognak a meghatározatlansága nehézségeket is jelent, de megteremti a lehetőséget arra, hogy annak határai a gyermekek tekintetében is megfelelően, esetről esetre alakuljanak ki.

3.2. Képmás és hangfelvétel

A képmás és a hangfelvétel alkalmas arra, hogy az egyént más emberektől megkülönböztessen, valamint, hogy azonosítsa őt.⁴⁸ Bírószági határozatokon keresztül is látszik, hogy a digitális technológia fejlődése és a közösségi média széles körű használata miatt kiemelt jelentőségűvé vált. Azonban kereteinek kidolgozása főként a sajtóval és a közszereplőkkel kapcsolatban történt, történik meg és magánszemélyek tekintetében még nem kapott megfelelő hangsúlyt.

Bár a Ptk. a személyiségi jog külön aspektusaiként is említi, azonban azok a magánélethez való jog részei is.⁴⁹ Dolgozatomban én is ennek fényében a gyermekek magánélethez való

⁴⁴ MENYHÁRD i. m. 384.

⁴⁵ HALÁSZ Csenge: Személyiségi jogok a közösségi médiában – új kihívások a bírói gyakorlat tükrében. *Publicationes Universitatis Miskolcensis*, 2019/1. 341.

⁴⁶ BARZÓ Tímea – HALÁSZ Csenge: A magánélethez való jog és a véleménynyilvánítás szabadsága ütközéspontjai az online közösségi térben. *In medias res*, 2022/2. 104.

⁴⁷ MENYHÁRD i. m. 393.

⁴⁸ BORONKAY Miklós: A képmáshoz és hangfelvételhez fűződő jog. In: CSEHI Zoltán – KOLTAY András – NAVRATYIL Zoltán (szerk.): *A személyiség és a média a polgári és büntetőjogban*. Budapest, Complex, 2014. 11.

⁴⁹ BARZÓ Tímea – HALÁSZ Csenge: Elmosódott magánélet? A privátszféra érvényesülése és határai az online közösségi térben. *Miskolci Jogi Szemle*, 2020/1. 38.

jogának érvényesülését vizsgálom a továbbiakban, a téma tekintetében abba beleértve a képmáshoz- és a hangfelvételhez való joguk védelmét.

3.3. Személyiségi jogok megvalósulása a gyermekek esetében

A gyermekeket éppúgy megilletik a személyiségi jogok, mint bármely felnőtt embert. Azonban a polgári jog területén kvázi jogképes személynek minősülnek, helyettük a szüleik mint törvényes képviselőik járnak el a különféle ügyekben, így a magánszférájuk kapcsolatos döntéseket is ők hozzák meg.⁵⁰

A gyermekek magánszférájának alulszabályozottsága és annak a szülők kezébe való utalása általános. Az Egyesült Államokban számos személyiségi jogvédelmi per volt szülők és gyermekek között. A bíróságok gyakran tartózkodnak attól, hogy a családi körön belüli jogvitákban a gyermek magánélethez való jogának adjanak elsőbbséget, általában nagyobb jelentőséget tulajdonítanak a szülők felügyeleti jogának, és hogy ennek keretein belül a gyermeket érintő kérdésekben dönthessenek.⁵¹ A következő eset is erre mutat rá. Az Egyesült Államokban egy nő egy tévéműsorban fedte fel, hogy a férje megerőszakolta a lányukat és az ebből született gyermeket ő sajátjeként nevelte fel. Ezután a lánya, a férje és az unokája közösen perelték be az információ megosztásáért, azonban a bíróság a nő javára döntött, annak ellenére, hogy azok a károk, amiket a sharenting bemutatásánál példaként hoztam, itt is bekövetkeztek. A fiút az osztálytársai bántalmazni kezdték és iskolát kellett váltania.⁵²

A magyar joggyakorlatban nincs még megfelelően értékelhető mennyiségű döntés a gyermek személyiségi jogainak védelmével kapcsolatban. Ennek számos oka van, többek között az is, hogy sokszor maguk a sérelmet szenvedő felek, a gyermekek sem tudják, hogy mit is jelent pontosan, hogy a magánszférájuk nagy nyilvánosság elé kerül. Nehézséget okoz a kiskorúak számára az is, hogy bár 14. életévük betöltése után maguk tehetnek személyes jognyilatkozatokat, így személyiségi jogaik megsértése miatt pert indíthatnának, azonban ehhez nem rendelkeznek megfelelő anyagi forrásokkal. Ez azonban nem csak hazánkban van így, számos országban csak elméletben van lehetőségük a kiskorúaknak, hogy a bíróságok előtt

⁵⁰ EVELLEI Evelin Molli – TAMÁS Bianka: A gyermek és a szülő alapjogi versenye online közegben. Budapest, 2016. 5.

⁵¹ Staicy B. STEINBERG: Sharenting: Children's Privacy in the Age of Social Media. *Emory Law Journal*, vol. 66., no. 4. (2017) 856.

⁵² Nancy Anonsen and Michael Anonsen, Individually and as next friends of William Booher, Jr. v. Phil Donahue, Multimedia Entertainment, Inc., Multimedia, Inc., Jose Pretlo, KTRK, Inc. d/b/a KTRK-TV, and Miriam Booher, 857 SW2d 700 (1993) Court of Appeals of Texas, Houston (1st Dist.)

megvédjék személyiségi jogaikat, erre lentebb a nemzetközi szabályozások között térek ki részletesebben.

Felmerülhet bennünk a kérdés, hogy nem-e jár a család egységének veszélyeztetésével az, ha a gyermekek magánszférájának erős védelmet adunk és esetlegesen korlátozzuk a szülőket ilyen tekintetben. Azzal, hogy a kiskorú privátszféráját megerősítjük, és lehetőséget biztosítunk számára, hogy bizonyos dolgokban önállóan döntsön – kutatások által bizonyítottan – segítjük azt, hogy a gyermekből könnyebben váljon majd felnőtt korára egy önálló személyiség.⁵³ Ezt támasztja alá a 2018. évi LIII. a magánélet védelméről szóló törvény (továbbiakban: Mvtv.) preambuluma is: „a magánélethez való jog az emberi lét és önazonosság kiteljesedéséhez elengedhetetlen.”

⁵³ STEINBERG op. cit. 856.

4. A szülő-gyermek jogviszonyra vonatkozó szabályok

A legalapvetőbb gyermekjogokat tartalmazó szabály a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény, melyet Magyarország is ratifikált 1991-ben. Ezen keresztül mutatom be, hogy a fentebb felsorolt, sharenting szempontjából jelentős személyiségi jogok, hogyan kerültek szabályozásra a gyermekek esetében, párhuzamosan azoknak a magyar törvényekben való megjelenésével. Ez után pedig egyéb olyan rendelkezéseket mutatok be a magyar családjogi szabályozás köréből, melyek a sharenting-re vagy a gyermekek médiával való kapcsolatára vonatkoznak.

Hazai szabályozás tekintetében már az Alaptörvény is tartalmaz családjogra és kifejezetten a gyermeki jogok védelmére vonatkozó rendelkezéseket, ezt már a Nemzeti Hitvallás is megjeleníti.⁵⁴ Dolgozatomban én alapvetően polgári jogi szemszögből vizsgálódom, így részletesen a Ptk. valamint az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról (továbbiakban: Gyvt.) rendelkezéseit mutatom be.

A fentebb írt „mindenek felett álló érdek” melyet a kiskorúak jogsérelme esetén kell figyelembe venni, az Egyezményben jelent meg először.⁵⁵ A 3. cikkben került kodifikálásra, hogy „a szociális védelem köz- és magánintézményei, a bíróságok, a közigazgatási hatóságok és a törvényhozó szervek minden, a gyermeket érintő döntésükben a gyermek mindenek felett álló érdekét veszik figyelembe elsősorban.” Ehhez hasonló a Ptk. 4:2. § (1) bekezdésének azon szabályozása, hogy a „a családi jogviszonyokban a gyermek érdeke és jogai fokozott védelemben részesülnek.” Valamint a Gyvt. is rendelkezik erről.⁵⁶

Az Egyezmény nem pontosítja, hogy mi a gyermek érdeke, nem ad példálózó felsorolást sem, ez teszi lehetővé, hogy a fogalom rugalmas maradjon és a jogalkalmazó mindig az adott helyzetre konkretizáljon.⁵⁷ Hasonlóan alakult ez a magánélethez való joggal kapcsolatban is: a gyermekek magánszférájának fontosságának kiemelését a „mindenek felett álló érdekek” körében a digitális világ veszélyeinek megjelenése tette szükségessé, bár az a 16. cikk szerint eddig is védelemben részesült, most nagyobb hangsúlyt kapott.⁵⁸ Így már nem csak a gyermek jogaként jelenik meg, hanem mint annak a legfőbb érdeke, ami előrelépést jelent a kiskorúak személyiségi jogainak védelme érdekében.

⁵⁴ Alaptörvény Nemzeti Hitvallás.

⁵⁵ Natasha KRAVCHUK: Privacy as a New Component of “The Best Interests of the Child” in the New Digital Environment. *The International Journal of Children's Rights*, 12. Feb. 2021. 101.

⁵⁶ Gyvt. 2. § (1) bekezdés

⁵⁷ KRAVCHUK op. cit. 102.

⁵⁸ Ibid. 105.

Egy esetleges vitában a gyermek magánjoga azonban nem egyértelműen élvez elsőbbséget a szülő szólásszabadsága vagy szülői felügyeleti jogával szemben,⁵⁹ hiszen a fordulat, ami alapján „első sorban” kell figyelembe venni a mindennek felett álló érdeket, nem jelenti azt, hogy az adott jog minden más jog felett áll, és mindenképpen ennek a javára kell dönten. ⁶⁰ Tehát a bíróságok, mint a fentebb írt példában láthattuk, érvényre juttathatják a szülők jogait.

A fentebb írt 16. cikkben is megjelenik a magánélet védelme. Ebben a rendelkezésben, más jogokkal együtt, az önkényes vagy törvénytelen beavatkozásokkal szemben kell azt biztosítani. Hasonló fordulatot tartalmaz a Gyvt. amikor kinyilvánítja a gyermekek jogát arra nézve, hogy a fejlődésükre ártalmas környezeti és társadalmi hatások ellen védelemben részesüljenek.⁶¹ Mindkét szabályozás a magánélet védelmét külső veszélyekkel szemben jeleníti meg, amiktől a törvényes képviselő védi meg a kiskorút. Ezt a védelmező szerepet hangsúlyozza az Egyezmény több rendelkezése is, melyek szerint az államok alapvetően a szülőt támogatják, és segítik, hogy ő tudja a gyermek jogait érvényesíteni.⁶² Erre mutat rá a Ptk. szülői felügyelettel kapcsolatos szabályozása is,⁶³ valamint a Gyvt. általános rendelkezései.⁶⁴

A gyermekek magánélethez való jogának érvényesülését, annak a szülőknek való kiszolgáltatottsága korlátozza. Kérdéses lehet, hogy tekinthető-e az eddigi védelmező szerepkört megtörve „önkéntes vagy törvénytelen beavatkozásnak” illetve „fejlődésre ártalmas környezeti hatásnak” a szülő tartalommegosztó tevékenysége, a sharenting? Ha igen, lehetséges-e ellene a fellépés ebben az esetben? Az eddigi gyakorlat szerint a szülőkkel szemben az államok csak a legszélsőségesebb helyzetekben lépnek közbe, alapvetően a nevelés körében rendelkezési jogot biztosítanak számukra a kiskorú fölött. Ahhoz, hogy a gyermekek magánélethez való jogának többlet védelmet biztosítsunk a szülők szerepén kell változtatnunk. Fontos, hogy a ne úgy tekintsünk rájuk mint a gyermek tulajdonosaira (*owner*), hanem mint egy kísérőjére, védelmezőjére (*steward*).⁶⁵ Ha pedig a védelmező hibát vét (például a gyermek személyiségi jogainak védelme körében,) akkor lehetőséget kell biztosítanunk a külső szereplők fellépésének.

⁵⁹ KRAVCHUK op. cit. 101.

⁶⁰ Ibid. 104.

⁶¹ Gyvt. 6. § (4) bekezdés

⁶² Egyezmény 3. cikk, 5. cikk.

⁶³ Ptk. 4:146. §

⁶⁴ Gyvt. 1. § (1) bekezdés

⁶⁵ Barbara Bennett WOODHOUSE: Hatching the Egg: A Child-Centered Perspective on Parents' Rights Hatching the Egg: A Child-Centered Perspective on Parents' Rights. *Cardozo Law Review*. vol. 14., no. 6. (1993) 1755.

A szülőknek egy, a gyermeket érintő döntések meghozatalával kapcsolatos kötelezettségét jeleníti meg az Egyezmény 12. cikke, eszerint a kiskorúnak lehetőséget kell adni, hogy kinyilváníthassa véleményét korára és érettségi fokára figyelemmel. Ez a garanciális szabály a Ptk.-ban is megtalálható,⁶⁶ azonban itt nem csak a véleménynyilvánítás lehetőségét kell biztosítani, hanem azt a gyermek korára és érettségi fokára tekintettel a szülőknek megfelelő súllyal figyelembe kell venniük. Bár a gyermekek ezen joga a sharenting körében nem elhanyagolható, hiszen törvényi korlátokat állít a szülők döntéshozatalának, azonban ők ezt sokszor nem veszik figyelembe. A szülők vélemény kikérési kötelezettsége aggályokat vethet fel olyan tekintetben is, hogy mi a helyzet azokkal az esetekkel, amikor a gyermek véleménynyilvánításra még nem képes, például a csecsemőkről való tartalommegosztás esetén. Ilyenkor a szülőnek korlátlan döntési joga van a gyermek privátszféráját illetően? Lehetősége van-e az ezt megkérdőjelező gyermeknek a szülő korábbi döntése ellen később fellépni? Vagy mi történik olyankor, ha a korábban megadott engedélyét szeretné visszavonni?

A hatályos szabályozásban tehát megjelenik a gyermekek magánéletének védelmének szükségessége, azonban az nem megfelelően körülbástyázott, a legtöbbször ennek egyetlen védelmezője a szülő, aki sokszor maga a jogsértő is egyben

A továbbiakban a már említett magyar törvények egyéb, témánk szempontjából releváns rendelkezéseit emelem ki. A Gyvt. a kiskorúak médiával való kapcsolatára vonatkozó szabályozást is tartalmaz, a 6. §-ban, azonban csak egyoldalúan.⁶⁷ A gyermek joga azzal kapcsolatban jelenik itt meg, hogy a fejlődésükhöz szükséges magyar nyelvvel és kultúrával kapcsolatos tartalmakhoz hozzájussanak, valamint, hogy a számukra káros tartalmaktól védelmet élvezzenek. További nevelőkre rótt kötelezettségek, hogy a tudatos és felelősségteljes internet- és médiahasználattal kapcsolatban oktatásban részesítsék a kiskorút, ennek körében a zaklatással szemben való fellépést lehetőségeinek bemutatását a törvény külön is kiemeli. Utóbbi fordulat a sharenting veszélyeinek megismerése és annak megértése szempontjából, hasznos és fontos, azonban a szabályozást nem tartom elégségesnek. Érdemes lenne a gyermekek magánélethez való jogának védelmét, a modern digitális közegre is, külön szabályozások keretében kiterjeszteni.

A hazai szabályozás tekintetében témánk szempontjából szükséges figyelembe venni, hogy a kiskorúak cselekvőképességük tekintetében két kategóriára oszthatóak. A cselekvőképtelen kiskorú (14. életévét be nem töltött személy) és a korlátozottan cselekvőképes kiskorú (18.

⁶⁶ Ptk. 4:148. §

⁶⁷ Gyvt. 6. § (6), (7) valamint 6/A bekezdés

életét be nem töltött személy). Ennek a felosztásnak a sharenting szempontjából azért van jelentősége, mert a 14. életét betöltött személyek bizonyos jognyilatkozatokat a törvényes képviselő hozzájárulása nélkül is megtehetnek, többek között ilyen a személyiség védelméhez fűződő jognyilatkozatok megtétele. Azonban a cselekvőképtelen kiskorúak esetén ez a törvényes képviselő feladatkörébe van utalva. Tehát ez is azt mutatja, hogy a gyermekek személyiségvédelme a szülőkre van bízva, a szabályozásban annak eshetősége, hogy a szülő ezek sértője is lehet csak a már említett szélsőséges esetek körében merülhet fel.⁶⁸

Ezek alapján, mind a nemzetközi, mind a magyar szabályozásból látható, hogy alapvető cél a család egységének védelme, és megfelelő „működésének” biztosítása, az ebbe való beavatkozás a gyermek megfelelő fejlődésének védelme érdekében, csak a legszükségesebb esetekben lehetséges. Fontos lenne belátni, hogy a gyermekek személyiségi jogainak online közegben való sérülése ilyen esetnek számít.

Az is egyértelmű, hogy a gyermeknek sokszor nincs igazán lehetősége a fellépésre, a legtöbb esetben még nem is igazán tudják kifejezni ellenvetésüket, vagy erre nem kapnak lehetőséget. Az is könnyen előfordulhat, hogy bár nem tiltakoznak a képeik megosztása ellen, de nem értik igazán a következményeit a szüleik online tevékenységének. Ilyen esetekben van szükség a társadalom, a jog fellépésére.⁶⁹

⁶⁸ Ptk. 2:11. § - 2:14. §

⁶⁹ STEINBERG op. cit. 868.

5. Személyes adatok kezelése és a gyermekek védelme a (közösségi) médiában

A gyermek-szülő jogviszony szabályozásának elemzése után, a médiaszabályozásra térek ki. A közösségi médiára vonatkozó normákat a személyiségi jog tekintetében vizsgálom, megmutatva, hogy milyen jelentős kapcsolat van a kettő között, valamint, hogy a magánszféra védelmének biztosítása az online térben milyen nehézségekkel jár, kiváltképp a kiskorúak tekintetében.

5.1. Magánélethez való jog és a közösségi média

A magánélethez való jog és a közösségi média platformok között szoros kapcsolat van, hatnak egymásra, hiszen az online világ lehetőséget ad arra, hogy életünk legszemélyesebb pillanatait bárkivel megoszthassuk. Azonban azáltal, hogy egy információ nagyközönség elé kerül, magánügy mivoltát könnyen elveszítheti. Ezt mutatja az is, hogy a legismertebb közösségi média platform, a Facebook alapítója 2011-ben azt mondta, a magánszféra mára már megszűnt közösségi norma lenni.⁷⁰

Azonban nem csak a felhasználók formálják a platformok tartalmát, hanem fordítva is igaz az állítás, a tartalom amivel ezeken az oldalakon találkozunk, a mi személyiségünkre is hatással van.⁷¹

A közösségi média és a magánszféra kapcsolatában fontosnak tartom azt tisztázni, hogy mennyiben beszélhetünk személyiségi jogvédelemről az online felületeken, mennyiben köthető személyünkhöz az online platformon készült profilunk. Erre pszichológiai tanulmányokon keresztül kapjuk meg a választ: számos kapcsolat ismerhető fel a személyiségjegyeink és a közösségi felületen végzett tevékenységeink között.⁷²

Itt visszatérnék a fentebb idézett mondatokra, amelyek a magánszféra és a személyiség fogalmát igyekeztek megadni, ezek szerint önmagunkat meghatározzuk azzal, hogy mit tárunk a világ elé, a személyiségünk része az önmagunkról való rendelkezés. Így amikor egy szülő maga dönti el, hogy a gyermekével kapcsolatban milyen adatokat oszt meg róla a közösségi

⁷⁰ Bobbie JOHNSON: Privacy no longer a social norm, says Facebook founder. *The Guardian*, 11. 01. 2010. <https://bit.ly/4hmezdC>

⁷¹ FÁBER Ágoston: Az vagy, amit kiteszel-önmagunk foglyaként a közösségi médiában. *Új egyenlőség*, 2023. 05. 07. <https://bit.ly/3Yowh75>

⁷² HALÁSZ (2019) i. m. 344.

média platformok felületein elveszi tőle a lehetőséget, hogy saját személyiségét a digitális világban maga alakítsa, az úgynevezett digitális lábnyomát⁷³ helyette határozza meg.

Az online közeg már egyáltalán nem kevésbé valóságos, mint a fizikai világ amiben élünk, azt is az életünk részének kell tekinteni,⁷⁴ így jogainknak ott is ugyanolyan, vagy kontrolálhatatlanabb voltára tekintettel, erősebb védelmet kell biztosítani.

Bár egyre több az olyan szabályozás amely a gyermekek magánéletének védelmét az online térben is egyre hangsúlyosabbá teszi, de inkább olyan tekintetben, hogy a külső behatásoktól, (mint egyes média szolgáltatók, vagy idegen emberek akik az adataikat megszerezhetik) védelmet élvezzenek, mindezt pedig a szülőkre bízák rá.

5.2. A közösségi média fogalma

Mielőtt a médiaszabályozásra rátérnék, fontosnak tartom a közösségi média fogalmát tisztázni. Amit a hétköznapi szóhasználatban közösségi média alatt értünk – tehát a közösségi média platformok egy típusa, – nem feleltethető meg a legtöbb jogszabályban megtalálható hagyományos média fogalomnak. Utóbbi négy fogalmi kritériummal rendelkezik, melyből egy, a szerkesztői felelősség, a közösségi média platformokkal kapcsolatban nem áll fenn.⁷⁵ Azt, hogy a megtekintők számára milyen tartalom jelenik meg és milyen sorrendben egy algoritmus szabályozza, amely nagyban függ az adott felhasználó internetes tevékenységeitől, így nem azonosítható azzal, amikor a tartalmak szelektálását egy külső személy végzi. Azonban a fogalom pontos meghatározása – azzal a jelentéssel, amit a köznyelv ért alatta – még nem alakult ki a jogtudomány területén, bár a kifejezés már több normaszövegben említésre kerül. Így egységes fogalommagyarázatot az Európai Unió szabályozási normáiban sem találhatunk. Az Európai Bizottság egy közleményében a digitális szolgáltatókkal azonosítja a platformokat, míg a Facebook és a Whatsapp összeolvadásával kapcsolatos döntésében egy jellemzővel határozza meg a fogalmat: olyan szolgáltatások, amelyek lehetővé teszik a felhasználók számára, hogy kapcsolódhassanak, megosszanak tartalmakat, kommunikáljanak és kifejezzék magukat online vagy mobilalkalmazáson keresztül.⁷⁶ Utóbbihoz hasonló, azt minimálisan

⁷³ Digitális lábnyom: egy adott személyről az interneten létező információk összessége a digitális tevékenysége alapján. <https://bit.ly/4hwpaSG>

⁷⁴ SEHNÁLEK op. cit. 112.

⁷⁵ KOLTAY András – MAYER Annamária – POGÁCSÁS Anett: A médiatartalom-szolgáltatások meghatározása és differenciálása a szabályozásban. In: KOLTAY András (szerk.): *Magyar és európai médiajog*. Budapest, Wolters Kluwer, 2019. 604.

⁷⁶ BARZÓ Tímea – CZÉKMANN Zsolt – CSÁK Csilla (szerk.): „Gondolatok közttere” A közösségi média személyiségvédelemmel összefüggő kihívásai és szabályozása az egyes államokban. Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2021. 13–14.

bővítő, értelmező rendelkezést találhatunk a digitális piacokról szóló jogszabály fogalommeghatározásai körében is.⁷⁷

Fontosnak tartom kiemelni, hogy a magyar szabályozásban megtalálható a közösségi média, mint kifejezés, azonban annak eltérő jelentése van a köznyelvi használathoz képest. A 2010. évi CLXXXV. a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló törvény (továbbiakban: Mttv.) a közösségi média kifejezés alatt a kisebb közösség által üzemeltett médiaszolgáltatásokat érti.⁷⁸

Tehát a széles körben használt közösségi média kifejezés nem azonosítható a jogszabályokban található média vagy közösségi média fogalmakkal. A közösségi média a magyar nyelvbe az angol *social media* kifejezés kissé pontatlan fordításával került. Helyesebb volna a szociális vagy társadalmi kifejezést használni a közösségi helyett. Ennek megfelelően az angol nyelvben létezik is két külön fogalom a két különböző „közösségi” médiára (tehát ami a köznyelvben, és ami az Mttv.-ben található) a *socail* és a *community media*.⁷⁹

5.3. Közösségi média sajátosságai⁸⁰

Különbéle médiumok régóta jelen vannak az életünkben, például újságok, rádió, tévéműsorok. Ezek meglehetősen jól szabályozott területeknek számítanak, azonban a mindennapokban egyre inkább tért nyerő, és a hagyományos médiát egyre inkább kiszorító közösségi média meglehetősen szabályozatlan területnek számít. Ennek a viszonylagos újonnan megjelenése mellett, az is lehet az oka, hogy egy folyamatosan és gyorsan változó jelenségről beszélünk.

Szabályozatlansága mellett, számos más különbséget fedezhetünk fel a többi médiumhoz képest. Az első, legszembevetőbb dolog, hogy itt bárki tartalomgyártóvá válhat, minden különösebb előképzettség nélkül. Egyszerűen, egy profil regisztrálása után, melynek valóságtartalmát semmilyen módon sem ellenőrzik, bármilyen gondolatunk megoszthatjuk a nagyvilággal. Az az a közösségi média megteremtette a „gondolatok közterét,”⁸¹ avagy egy

⁷⁷ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/1925 rendelete (2022. szeptember 14.) a digitális ágazat vonatkozásában a versengő és tisztességes piacokról, valamint az (EU) 2019/1937 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (digitális piacokról szóló jogszabály) 2. cikk 7. bekezdés

⁷⁸ Mttv. 66. § (1) bekezdés

⁷⁹ PAPP János Tamás: A közösségi média szabályozása a demokratikus nyilvánosság védelmében. Budapest, Wolters Kluwer, 2022. 25.

⁸⁰ A közösségi média és a hagyományos média közötti különbségtétel a következő forrás alapján készítettem el: HALÁSZ Csenge: „Védelmes pánccsal” vagy illúzió? A magánélethez való jog értelmezésének jogi keretei. Miskolc, Phd értekezés, 2022.

⁸¹ BARZÓ – HALÁSZ (2022) i. m. 104.

másik meghatározás szerint „a Facebook lett az internet városközpontja.”⁸² Fogalmát is ez alapján az elv alapján érthetjük meg, egy olyan médium, amelyet „mindenki”, a világon élő internethasználók *közössége* alakít. Ami rá is mutat a következő jellemzőre, a megosztott tartalmak rendkívül széles rétegekhez érhetnek el. Az elért embereknek pedig lehetőségük van véleményüket kifejezni az adott dologról, így a tartalomgyártó azonnali visszacsatolást kap. Ezen tulajdonsága miatt van az online platformok világa hat a magánszférára, hiszen a korábban leginkább magánügynek számító témák is egy kattintással közszemlére kerülhetnek, így a nyilvánosság és a magánszféra közötti határvonal elmosódik.⁸³

Megemlítem továbbá azt is, amit sokan „különbségnek” hisznek: a közösségi média platformok ingyenesek. Ez azonban koránt sem igaz, bár valóban nem kell rá úgy előfizetnünk, mint például egy folyóíratra vagy egy tévéműsorra, azonban semmi sincs ingyen. A közösségi médiaért a saját adatainkkal fizetünk. Ezt a sharenting-re levetítve: a szülők a gyermekeik adataival fizetnek a szolgáltatóknak.⁸⁴

A közösségi média ezen jellemzői már a fentebb bemutatottak szerint, komoly veszélyt jelentenek a gyermekek személyiségi jogára. A továbbiakban a médiaszabályozást azon szempontból vizsgálom, hogy milyen védelmet nyújt a kiskorúaknak a sharenting esetleges veszélyei ellen.

5.4. Az Európai Unió szabályozása

A személyes adatok kezelésével és tárolásával a közösségi média platformokon (és más területeken is) nézőpontunkból két Európai Parlament és Európai Tanács (továbbiakban: EU) által kiadott rendeletet kell áttekintenünk. Az egyik az általános adatvédelmi rendelkezésekről szóló rendelet (továbbiakban: GDPR),⁸⁵ a másik pedig a digitális szolgáltatásokról szóló rendelet (továbbiakban: DSA).⁸⁶

⁸² EVELLEI – TAMÁS i. m. 5.

⁸³ HALÁSZ (2022) i. m. 170.

⁸⁴ SEHNÁLEK op. cit. 127.

⁸⁵ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet)

⁸⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2065 rendelete (2022. október 19.) a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról (digitális szolgáltatásokról szóló rendelet)

5.4.1. Alkalmazható-e a magánélet területén az általános adatvédelmi rendelet?

A GDPR létrejöttét azért tartotta szükségesnek a jogalkotó, hogy létrehozzon egy Európában egységes szabályozást a magánszemélyek adatainak használatával, tárolásával kapcsolatban. Ennek megfelelően a közösségi média platform szolgáltatók különféle korlátok közé szorultak, például kötelesek adatvédelmi tisztviselőt kijelölni, aki bekapcsolódik a személyes adatok védelmével kapcsolatos ügyekbe, valamint a harmadik személynek történő adatszolgáltatáshoz is külön engedélykérési kötelezettségük van.⁸⁷

Mivel a gyermekek a személyes adatok kezelésével összefüggő kockázatokat kevésbé ismerik fel, fokozott védelmük biztosítása érdekében rájuk néhány külön rendelkezés is vonatkozik, ezt már a (38) preambulumbekkezdésben is kiemelésre kerül.

Az egyik ilyen külön rendelkezés, hogy a gyermekek adatainak felhasználásához szülői engedély szükséges. Kivételt képez az az eset, amikor a gyermek részére megelőzési és tanácsadási szolgáltatást nyújtanak, ez esetben nincs szükség a szülői felügyelet gyakorlójának hozzájárulására. Minden más esetben a 16 év alatti gyermek helyett a szülői felügyeletet gyakorló személy adhat hozzájárulást az adatok kezeléséhez. Ezt a korhatárt a tagállamok 13 éves korig csökkenthetik.⁸⁸ A szülői engedély kikötése, azonban nem jelent minden esetre megoldást, könnyen eredményezheti azt, hogy a szülő a családjogi szabályokban már ismertetett vélemény kikérési kötelezettségét elmulasztja, hiszen végső soron a hozzájárulást neki kell megadnia.⁸⁹ Abból a feltevésből kiindulva, hogy a szülő a gyermek legfőbb érdekeit figyelembe véve cselekszik, érthető, hogy a rendelet a kiskorúak az adatainak védelmét az ő kezükbe adja,⁹⁰ azonban ez abból a szempontból lehet problémás, hogy míg a mai gyermekek digitális bennszülötteknek számítanak, addig a szülők inkább digitális bevándorlóknak, akik nem mindig értik az online közeg veszélyeit.⁹¹

A gyermeket védő rendelkezések között találhatjuk még az adatkezelők azon kötelezettségét, hogy a gyermekeknek szóló információkat számukra is és érthetően kell közölni.⁹²

Az eddig bemutatott rendelkezések azonban, mind arra az esetre adnak megoldást, ha a közösségi média platform, mint adatkezelő és a kiskorú, mint felhasználó között alakul ki jogi

⁸⁷ DONOVAN op. cit. 37.

⁸⁸ GDPR 8. cikk.

⁸⁹ IKSÜL – JOAMETS op. cit.113.

⁹⁰ DONOVAN op. cit. 37.

⁹¹ GÁL i. m. 24.

⁹² GDPR (58) preambulumbekkezdés

konfliktus. Azonban számos esetben a szülő az, aki az adatok kezelője, hiszen nem a gyermek, hanem ő regisztrál az adott felületre és oszt meg azon keresztül tartalmakat. Kérdésként merül fel, ha a szülő az adatkezelő és a gyermek a hozzájárulás megadója, a közöttük lévő jogviszonyra alkalmazhatóak-e a GDPR rendelkezései?

A (18) preambulumbekzdés határozza meg az adatkezelések azon típusát, ami nem tartozik a rendelet hatálya alá, a rendelkezés a GDPR alkalmazási köréből kizárja „a személyes adatoknak a természetes személy által kizárólag személyes vagy otthoni tevékenység keretében végzett” kezelését. Ebbe a körbe tartozik az „otthoni tevékenységek keretében végzett, közösségi hálózatokon történő kapcsolattartás és online tevékenység”. A sharenting jelenség alapvető célja egyértelműen beleillik ebbe a kategóriába, eszerint tehát a szülők általi tartalommegosztás nem tartozik a GDPR hatálya alá.

A sharenting azon esete, amikor az jövedelemszerzési célokból történik, – tehát a szülők mint influenszerek készítenek tartalmat a kiskorúról, hogy azzal bevételre tegyenek szert – már tartozhat a rendelet szabályozási körébe, hiszen a (18) preambulumbekzdés fordulata szerint ha „szakmai vagy üzleti tevékenységgel összefüggésbe hozható”, akkor az adatfelhasználás már a rendelet hatáskörébe tartozik.

Az Európai Bíróság számos esetben értelmezte a személyes felhasználás tartalmát még a GDPR által hatályon kívül helyezett adatvédelmi irányelv⁹³ alkalmazásának idejében. Ezek az értelmezések a kizáró rendelkezést az internet és a közösségi oldalak tekintetében áttörik. Megállapításra került, hogy a személyes adatoknak interneten történő közzététele, úgy, hogy az meghatározatlan számú személy által hozzáférhető, nem tartozik a személyes felhasználás körébe.⁹⁴

Hasonló értelmezést alkalmazott a holland bíróság is. 2020-ban egy nagymama vesztett pert, mert az unokáiról osztott meg képeket a Facebook és a Pinterest felületén, és a lánya felszólítása után nem távolította el azokat. A bíróság a GDPR-t alkalmazta az esetre, mert a nagymama Facebook beállításai alapján nem csak az ismerősei, hanem bárki láthatta a fotókat és azokat kereső motor találatok is kiadták. A nagymamát kötelezték a képek törlésére 10 napon belül, ennek elmulasztása esetén bírságot kell fizetnie, ami 50 eurótól kezdve egészen a 350 eurót is elérheti.⁹⁵ Azt gondolom nem szükséges, hogy a beállítások szerint bárki láthassa az adott

⁹³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 95/46/EK irányelve (1995. október 24.) a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról

⁹⁴ C-101/01. sz. ügyben, a Bírósághoz a Göta hovrátt (Svédország) által az EK 234. cikk értelmében benyújtott előzetes döntéshozatali kérelem tárgyában [ECLI:EU:C:2003:596] 47. pont

⁹⁵ C/05/368427 [ECLI:NL:RBGEL:2020:2521]

tartalmat, ahhoz, hogy bélásuk az a családi körben való felhasználásnál szélesebb rétegekhez ér el. A legtöbb felhasználó több száz vagy akár ezer ismerőssel is rendelkezik, így még, ha csak az ismerősei számára teszi láthatóvá a tartalmat is túllépi a személyes felhasználás körét. Valamint azt sem lehet kontrolálni, hogy a szűkebb körben megosztott tartalmat bárki lementse, és megossza más oldalakon is.

A per megnyitotta a lehetőséget, hogy sharenting okozta sérelmes helyzeteket bíróság elé vigyék és a GDPR alapján a szülőt mint adatkezelőt a tartalmak törlésére kötelezzék. Azonban az ügy további kérdéseket is felvet. Mi történik abban az esetben, ha a szülő jóváhagyja a képek megosztását, marad-e bármilyen jogi lehetősége a gyermeknek a későbbiekben a nagyszülővel szembeni tiltakozásra? Továbbá, hogy a közösségi oldalaknak, amik korlátok nélkül engedélyezik kiskorúakról készült képek megosztását van-e valamilyen felelősségük az ügyben? Adhat-e egyáltalán a jog megoldást a sharenting-re?⁹⁶

Bár az eset nem ad választ minden kérdésre a sharenting-gel kapcsolatban és továbbra is a szülő kezében hagyja a döntést a gyermek magánszféráját érintően, hiszen a fentebb bemutatott perben gyermekek mindhárman 16 éves kor alatt voltak, így helyettük a törvényes képviselőjük, az anyjuk szólította fel a nagyszülőt a tartalmak törlésére, azonban lehetőséget ad a GDPR rendelkezéseinek családi kapcsolatokra történő alkalmazására bizonyos esetekben. Ezen ítélet alapján a továbbiakban elemzem a GDPR által nyújtott legfőbb lehetőséget, amit a sharenting kérdéskörében alkalmazni lehet.

5.4.2. Felejtéshez való jog

Az EU rendelete számos lehetőséget biztosít a magánszemélyeknek, hogy az adatkezelővel szemben jogsértés esetén felléphessenek. Ezek közül a sharenting szempontjából a 17. cikkben található 'törléshez való jognak' van jelentősége. Eszerint „az érintett jogosult arra, hogy kérésére az adatkezelő indokolatlan késedelem nélkül törölje a rá vonatkozó személyes adatokat, az adatkezelő pedig köteles arra, hogy az érintettre vonatkozó személyes adatokat indokolatlan késedelem nélkül törölje.”

A szabályozás több eshetőséget is felsorol, amikor ez a jog igénybe vehető. A sharenting esetén a rendeletben felsoroltak közül a 17. cikk (1) bekezdésének a)-c) pontjaiban található okok jöhetnek szóba, azaz hogy „a személyes adatokra már nincs szükség abból a célból, amelyből azokat gyűjtötték vagy más módon kezelték,” vagy a hozzájárulást visszavonták, de

⁹⁶ LENDVAI i. m. 9.

akár az is, hogy tiltakoznak a további 'adatkezelés' ellen.⁹⁷ A (65) preambulumbekkezdés kifejezetten kiemeli, hogy ha gyermek adott engedélyt az adatkezelésre akkor ez a jog különösen fontos, hozzájárulásukat akár felnőttként is visszavonhatják. Ezzel megválaszolva azt az általam korábban feltett kérdést, hogy mi történik abban az esetben, ha később, a közösségi média fogalmát jobban megértve, másképp állnak az ott történő tartalommegosztáshoz. Bár, ez még mindig nem oldja meg azt a szintén a korábban felvetett problémát, ami szerint, ha a szülő adott engedélyt, akkor nem tud mit tenni a gyermek.

A törléshez való jogot pontosabb felejtéshez vagy feledtetéshez való jogként említeni,⁹⁸ hiszen az helyzettől függően többféle képpen is érvényesíthető, így ismerhető meg a felejtéshez való jog két szelvényjoga a törléshez való jog és a hozzáférhetetlenné tétel.⁹⁹

A fentebb bemutatott perben a bíróság kiterjesztő értelmezése miatt a nagymama számított adatkezelőnek, így neki személyesen kellett eltávolítania az általa közölt tartalmakat, itt a gyermekek törléshez való joga érvényesült.

Azonban a GDPR-ban szereplő jogosultság alapja egy másik bírói döntés (melyhez az ötletet a GDPR tervezete is adhatta)¹⁰⁰ a hozzáférhetetlenné tételből indult ki. 2010-ben Mario Costeja Gonzalez panaszt nyújtott be a spanyol adatvédelmi hatósághoz a La Vanguardia Ediciones SL, a Google Spain és a Google Inc. ellen. A nevére lefuttatott keresés alapján egy 10 évvel korábbi cikket talált, melyben adósságáról és ingatlanja árveréséről lehetett olvasni. Azonban Costeja már eladta a lakását és befizette a tartozását. Az adatvédelmi hatóságtól kérte, hogy kötelezze a napilapot az írás törlésére vagy felismerhetetlenné tételére, valamint a Google Spanyolországot, hogy a kifogásolt adatok ne legyenek a keresési találatok között és ne kapcsolódjanak a La Vanguardia linkjeihez.¹⁰¹ Ezután a Google Spanyolország és a Google Inc. is bírósághoz fordult, a spanyol legfelsőbb bíróság pedig előzetes döntéshozatal iránti kérelmet nyújtott be az Európai Unió bíróságához, amely ezzel az uniós jogban is meggyökeresítette a felejtéshez való jogot.¹⁰² Ezen döntés alapján a kereső motor adatfelhasználónak minősül. Abban az esetben, ha az adataink törlését kérjük egy ilyen szolgáltatótól, akkor az nem magukat

⁹⁷ Claire BESSANT - Maximilian SCHNEBBE: Does the GDPR offer a solution to the 'problem' of sharenting? *Datenschutz und Datensicherheit*, vol. 46., no. 6. (2022) 353.

⁹⁸ LÁNCOS Petra: Mint akit elvágta. In: KOLTAY András – TÖRÖK Bernát (szerk.): *Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején 3.* Budapest, Wolters Kluwer, 2016. 186.

⁹⁹ Uo. 190.

¹⁰⁰ Uo. 206.

¹⁰¹ C-131/12. sz. ügy előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Audiencia Nacional (Spanyolország) a Bírósághoz 2012. március 9-én érkezett, 2012. február 27-i határozatával terjesztett elő [ECLI:EU:C:2014:317] 41. pont

¹⁰² LÁNCOS i. m. 182.

a találatokat semmisíti meg, hanem bizonyos kulcsszavak és a keresési eredmény közötti összeköttetést szünteti meg. Azaz a megadott keresési feltételek alapján már nem lesz megtalálható az adott tartalom, például a nevünkre lefuttatott keresés után nem fogja kiadni a cikket, amiben az szerepel. A törléshez való jog tehát alapvetően arra nyújt megoldást, ha a magánélethez való jogot előrébb kell helyezni, mint mások tájékozódáshoz való jogát.¹⁰³ Azonban azt az ellentétet is képes feloldani, ami a magánélethez való jog és a szólásszabadsághoz való jog között feszül bizonyos esetekben,¹⁰⁴ mint például a sharenting kapcsán is.

Ezzel a joggal a kiskorú gyermekek is élhetnek a 16. életévük betöltése után a GDPR szerint, mely korhatár csökkentése 13 éves korig lehetséges, azonban annak egyelőre széleskörű alkalmazása csak keresőmotorok és más adatkezelők elleni fellépés esetén rendszeres, magánszemélyek ellen csak a holland jogesetben volt rá példa. Aggályokat vethet fel, ha ezen rendelkezés alkalmazása kapcsán a szülőkre úgy tekintenénk mint pusztán adatkezelőkre.¹⁰⁵

Bár a törléshez való jog jó megoldás lehet, azonban a jelenlegi szabályozás alapján újra ahhoz a tényhez jutunk vissza, hogy a gyermekek privátszférájával kapcsolatos döntés teljes mértékben a szülők kezébe van utalva, hiszen cselekvőképtelen kiskorú esetében ezzel a joggal a szülő élhet. Még, ha szülőt a széles körű megosztás esetén adatkezelőnek tekintjük is, ha ő az adatok megosztója, akkor nehezen tételezhető fel, hogy ezt a jogot igénybe venné saját magával szemben. Így a gyermekeknek csak 16 éves koruk után lesz lehetőségük ezzel szemben fellépni, azonban addigra olyan mértékben kialakíthatnak a személyiségükről a szüleik egy képet a közösségi média felületeken, hogy ők azt szinte képtelenek lesznek megváltoztatni. Az interneten található adatok pillanatfelvétel szerűek, míg az ember személyisége folyamatosan változik.¹⁰⁶ Nagy az esély arra, hogy mire saját maguk profilt regisztrálnak valahol egyáltalán nem azonosíthatóak azzal a személlyel, akiknek a szüleik mutatták őket.

Még, ha lehetőséget adnánk is bármely korosztályú gyerekeknek a jog alkalmazására, ők maguk nem is regisztrálhatnak az adott platformokra, így nem is biztos, hogy tudnak a róluk megosztott képekről, több olyan eset is volt, amikor a kiskorúak csak tinédzser korukban, mikor már ők is rendelkeztek saját profillal az adott felületen, szembesültek azzal, hogy szinte

¹⁰³ Uo. 183.

¹⁰⁴ Keltie HALEY: Sharenting and the (Potential) Right to Be Forgotten. *Indiana Law Journal*, vol. 95., no. 3. (2020) 1015.

¹⁰⁵ LENDVAI op. cit. 13.

¹⁰⁶ LÁNCOS i. m. 202.

születésüktől kezdve dokumentálva van az életük a médiában.¹⁰⁷ További problémát okoz, mint az már fentebb írtam, hogy anyagi forrásaik sem lennének egy ügyvéd finanszírozására vagy egy bírósági eljárás költségeinek megfizetésére.¹⁰⁸

Célszerű lehet tehát annak a lehetőségét, hogy ezt a jogot kiskorúak érdekében érvényesítsék más személyekre, például hozzátartozókra, gyermekvédelmi szervezetekre is kiterjeszteni. Erre bizonyos jogrendszerekben láthatunk is példát, melyet lentebb mutatok be.

5.4.3. A szolgáltatók kezébe utalás

Az EU szabályozása tekintetében a digitális szolgáltatókkal kapcsolatos rendeletet jellemzem mint a sharenting másik lehetséges megoldása. A rendelet célja egy biztonságos, kiszámítható és megbízható online környezet kialakítása volt, kifejezetten hangsúlyozva a fogyasztóvédelem online közegben való megvalósulását.¹⁰⁹

A DSA 16. cikke nyújthat lehetséges megoldást arra az esetre, ha a gyermekekről a magánszférájukat sértő tartalom kerül ki a médiába. E szerint a digitális szolgáltatóknak biztosítaniuk kell egy kizárólag elektronikus úton lebonyolítható, felhasználóbarát felületet, amin keresztül bármely személy (vagy szervezet) jelenteni tudja az olyan tartalmat, amely szerinte jogellenesnek minősül. Tekintve, hogy a közösségi média platformokra csak 13. életévüket betöltött személyek regisztrálhatnak, a gyermekek csak ez után élhetnek ezzel a lehetőséggel, ami ugyanahhoz a problémához vezetne vissza, amit a GDPR esetében írtam. Azonban itt nem feltétlen szükséges, hogy az jelentsen egy adott tartalmat, aki azon szerepel, így lehetőséget biztosít külső személyeknek, hogy a kiskorú személyiségi jogai védelmében egy adott tartalom eltávolítását kérjék.

Ez megoldás azonban könnyen a véleménynyilvánítás szabadságának egyoldalú és túlzott korlátozása lehet. A közösségi média platformok sokszor nem a hatályos jogi szabályok alapján döntenek el, hogy egy tartalom törlésre kerül-e vagy sem, valamint a tartalom közzé tevőjét sem értesítik erről, és jogorvoslati lehetőséget sem nyújtanak számára.¹¹⁰ Mindemellett az is előfordulhat, hogy a szolgáltatók nem törlik a tartalmat, vagy maguk tiltanak le olyan bejegyzéseket, amiknek viszont a nyilvánosság előtt lenne helye. Ezt a megoldást nem tartom

¹⁰⁷ Helier CHEUNG: Can you stop your parents sharing photos of you online? *BBC News*, 28. 03. 2019. <https://bit.ly/4ef6pjp>

¹⁰⁸ LENDVAI op. cit. 14.

¹⁰⁹ DSA 1. cikk (1) bekezdés

¹¹⁰ BARZÓ - HALÁSZ (2022) i. m. 105.

a probléma legmegfelelőbb orvoslásának, de ez is egy lehetséges, ráadásul gyorsan igénybe vehető alternatíva.

A kiskorú felhasználók védelmében a platformokra bizonyos korlátozások és kötelezettségek is vonatkoznak a DSA szerint, ilyen például, hogy ha egy szolgáltatást csak vagy túlnyomórészt kiskorúak vesznek igénybe, akkor a felhasználási feltételeket számukra is érthető módon kell megfogalmazni vagy, hogy a kiskorúak magánéletének védelme és biztonsága érdekében a szolgáltatóknak intézkedéseket kell hoznia.¹¹¹ Bár ezek a korlátozások mind fontosak, azonban szintén abban az esetben alkalmazhatóak csak, ha már maga a kiskorú a felhasználó. További szabályozásra lenne szükség a magánszférájuk védelme érdekében, például a kiskorúakról való tartalmak megosztásának korlátozása. Összességében tehát a DSA tekintetében is megállapítható, hogy bár felismeri, hogy a gyermekek az online közegben is kiszolgáltatottak, és kiemelt védelmet élveznek, de ezt első sorban a szüleik feladatkörébe utalja.

5.5. A magyar médiaszabályozás

A nemzetközi szabályok után, azokat a magyar jogi normákat szeretném bemutatni, amelyek a személyiségi jogok médiában való védelmét biztosítják. Valamint kitérek arra is, hogy a gyermekek milyen többletvédelmet élveznek ezen a téren.

Mint fentebb írtam, a közösségi média platform hétköznapi szóhasználat szerinti jelentése nem található meg a magyar jogszabályokban. Ennek ellenére több törvényi rendelkezést is találhatunk, amik a téma szempontjából relevánsak.

A médiaszabályozással kapcsolatban már az Alaptörvényben is találhatunk bizonyos rendelkezéseket, ilyen például a sajtószabadság¹¹² és a véleménynyilvánítási¹¹³ szabadság deklarálása, valamint az önálló szabályozó szervek¹¹⁴ körében az NMHH meghatározása is.

A magánszféra védelmét a közösségi média felületein a jogalkotó is fontosnak tartotta, ezt mutatja a magánélet védelmének kapcsán már említett Mvtv. is. A törvény mind az indokolásában, mind a preambulumban kiemeli, hogy a magánélet védelme az emberi méltóságból ered és az önazonosság kiteljesedéséhez elengedhetetlen. Hangsúlyozásra kerül, hogy az infokommunikációs eszközök megváltozása a kapcsolattartásra, kommunikációra is

¹¹¹ LENDVAI op. cit. 14.

¹¹² Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdés

¹¹³ Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdés

¹¹⁴ Alaptörvény 23. cikk

hatással volt, ami szükségessé teszi, hogy a bántalmazás elleni védelemnek mind a fizikai mind az online térben való érvényesülését.¹¹⁵ A magánélethez való jog kiemelt területei között kerül említésre, hogy a kiskorú magánszféráját a megfelelő fejlődése érdekében mindenkivel szemben védelmezni kell,¹¹⁶ eszerint tehát akár a szülőkkel szemben is lehetséges a fellépés.

Az tehát az Mvtv. alapján látható, hogy a jogalkotó fontosnak tartja a magánélet védelmét, és figyelmet fordít arra, is, hogy az a közösségi média platformok megjelenése által még nehezebbé vált. Azonban gyakorlati előrelépést a gyermekek magánszférájának védelme kapcsán nem hozott a törvény, ennek oka többek között az is, hogy szankciórendszere teljes egészében a Ptk.-ban található személyiségi jogsértés esetén alkalmazható szankciókkal egyezik meg.¹¹⁷

A közösségi média gyermekek életébe is beszűrődő hatásaira az 2001. évi CVIII. törvény az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről (továbbiakban: Ektv.) kapcsán is reagált a jogalkotó. Az Ektv. több szabályozást is tartalmaz a kiskorúak védelme érdekében, témánk szempontjából az értesítési-eltávolítási eljárás (*notice and take down*) a releváns. Az eljárás a 2013 decemberében történt módosításától kezdve alkalmazható a kiskorúakra is,¹¹⁸ azonban ennek a folyamata körülményes volt, hiszen közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba kellett foglalni a jogsértést. A törvény egy 2024-ben történt módosítással egyszerűsödött, eszerint a szolgáltató elektronikus úton felhívható az általa közzétett, a kiskorú személyiségi jogait sértő tartalom eltávolítására. Ezzel a lehetőséggel cselekvőképtelen kiskorú esetén a törvényes képviselő, korlátozottan cselekvőképes kiskorú, pedig maga is élhet.¹¹⁹

A rendelkezés komoly előrelépést jelent a polgári jogi szankciók alkalmazásához képest, hiszen egyszerűbben igénybe vehető. Azonban felvet néhány, a fentebb bemutatott rendelkezések kapcsán írt problémát. A legszembetűnőbb, hogy a legvédtelenebb korosztály tekintetében továbbra is csak a törvényes képviselő léphet fel, így ők kiszolgáltatottak maradnak a szüleikkel szemben. Valamint, a törvény a DSA szolgáltató fogalmával operál, így az értesítési-eltávolítási eljárást az előbbi kapcsán elemzett joggal azonosítható, tehát itt is felmerülhet, hogy a szolgáltató nem tartja sérelmesnek a tartalmat és azt nem távolítja el. Erre az eshetőségre a jogalkotó azonban előre reagált: ebben az esetben a kiskorú jogosult vagy a

¹¹⁵ Mvtv. Preambulum

¹¹⁶ Mvtv. 2. § (3) bekezdés

¹¹⁷ KESERŰ Barna Arnold: A magánélet védelméről szóló törvény kritikai elemzése. *Jog- és államtudomány*, 2021/3. 33.

¹¹⁸ Uo. 321.

¹¹⁹ Ektv. 13. § (13) bekezdés

törvényes képviselője a Gyermekvédelmi Internet-Kerekasztalhoz fordulhat.¹²⁰ A jogalkotó utóbbi módosítások deklarálásával fontos lépéseket tett a kiskorúak személyiségi jogainak védelme érdekében, azonban egyes, fentebb bemutatott, problémákra továbbra sem reagált.

6. Külföldi minták

¹²⁰ Ektv. 13. § (15) bekezdés

A magyar szabályozást jellemző hiányosságok esetleges megoldási mintáiként más országok szabályozását szeretném bemutatni.

6.1. Franciaország, a követendő példa?

Az Európai Unió országai közül talán Franciaországban jár legelőrébb a szabályozás a témában. A legelső *sharenting*-gel összefüggésbe hozható törvény megalkotásának oka az volt, hogy egyre több gyermek keresett pénzt a közösségi oldalakon általuk vagy szüleik által gyártott tartalmakkal. Ezek az úgynevezett „gyerek influenszerek” általában mindenféle szerződés nélkül végezték ezt a munkát és a tevékenységükből befolyó bevétel sem hozzájuk, hanem szüleikhez került. Ennek megoldása képpen alkotta meg a francia parlament a 2020-1266 számú törvényt¹²¹ *a 16 évnél fiatalabb gyermekek képmása a megosztó platformokon történő üzleti célú felhasználásának szabályozásáról*, amely a nemzetközi jogirodalomban „child influencer law”-ként híresült el. A törvény célja az volt, hogy a gyermekek interneten folytatott kereső tevékenysége jogi keretek közé kerüljön, ezzel jogi védelmet kapjanak és, hogy a gyermekek képmása üzleti célú felhasználástól védve legyen.

Ennek érdekében a gyermekek általi online platformra történő tartalomgyártás a munka törvénykönyve (*Code du travail*) szerinti munkaviszonynak minősítették, így az ott biztosított védelmi szabályok érvényesek rá. A 16. életévét be nem töltött gyermek szüleinek hatósági engedélyt kell kérelmezniük, hogy a kiskorú online tartalomgyártó tevékenységet folytathasson. Az engedély megadásakor a szülők tájékoztatást kapnak az online megjelenés veszélyeiről. Továbbá az így szerzett jövedelem meghatározott részét a szülők kötelesek a gyermekekre fordítani és azt a letéti pénztárnál (*Caisse des dépôts*) tárolni, amíg nagykorú nem lesz. Ennek elmulasztása esetén a pénzbírság mellett akár szabadságvesztés is felmerülhet, mint szankció. Annak érdekében, hogy a szabályozás mindenféle élethelyzetet lefedjen arról az esetről is rendelkeztek, amikor a tevékenység a munkaviszony szintjét nem éri el. Ilyenkor az időtartam, a bevétel mértéke és a megosztott videók számának meghatározásával a szülőknek nyilatkozatott kell tenniük, az előzetes engedélykérésre ilyenkor nincs szükség. A veszélyekkel kapcsolatos tájékoztatás természetesen ez esetben sem marad el, és a bevétel felhasználása is szabályozva van. Abban az esetben, ha hatósági engedély vagy bejelentés nélkül történik a gyermekek interneten influenszerként való megjelenése a hatóság a bírósághoz fordulhat.

¹²¹ LOI n° 2020-1266 du 19 octobre 2020 visant à encadrer l'exploitation commerciale de l'image d'enfants de moins de seize ans sur les plateformes en ligne

További szabályozás, hogy a törvény javaslatot tesz a közösségi média platformoknak, hogy a gyermekvédelmi szervezetekkel közösen dolgozzanak ki egy eljárást, mellyel tájékoztatják a kiskorúakat arról, hogy milyen következményei lehetnek mind jogi, mind pszichológiai téren a képmásuk megosztásának. Az audiovizuális és digitális hatóság (*ARCOM l'Autorité de régulation de la communication audiovisuelle et numérique*) segíti ezen eljárási szabályok megalkotását.

A GDPR elemzése körében bemutattam a törléshez való jogot, amelynél említettem, hogy problémát okozhat az, hogy a gyermek bizonyos koráig azzal csak szülők élhetnek. Bár Franciaországban sem lett korhatár nélküli a jogosultság, de azt leszállították a 15. életév betöltésére, ez alatt azonban a szülői felügyeletet gyakorlók együttes hozzájárulására van szükség a jog alkalmazásához.¹²²

Ezt követően 2024-ben a magáncélú sharenting szabályait is törvénybe foglalták. A 2024-120. számú¹²³ *a gyermekek képmásához fűződő jogainak tiszteletben tartását biztosító törvény* mind a polgári törvénykönyvet (*Code Civil*) mind a büntető törvénykönyvet (*Code Penal*) valamint egy személyes adat kezeléssel kapcsolatos törvényt is módosított a gyermekek védelme érdekében.

A francia polgári törvénykönyv is kiemeli, hogy a szülői felügyeletet a gyermek érdekeit figyelembe véve kell gyakorolni. A törvény felsorolja azt is, hogy milyen területeken kell a kiskorú számára a szülőknek kiemelt védelmet biztosítaniuk, ilyen például a gyermek egészsége és biztonsága, az új törvénymódosítással a felsorolás bővült a magánélet kifejezés beépítésével.

A szülői felügyelet gyakorlása körében a gyermekek képmáshoz való joga is hangsúlyozásra került, a szülőknek közösen kell megvédeniük a gyermek képmáshoz való jogát, mindezt úgy, hogy tiszteletben tartják a magánszférához való jogát, és az ezzel kapcsolatos döntésekbe őt is bevonják. Ezzel a bővítéssel összhangban kell értelmezni a francia büntetőtörvénykönyv azon rendelkezését, amely az engedély nélküli felvételt szankcionálja.

Az előző rendelkezésből is látszik, hogy az alapvető elvárás, hogy a szülők közösen, egymással egyetértésben hozzanak döntéseket a gyermek képmásával kapcsolatban. Azonban a törvény kitér arra az esetre is, ha a szülők között nincs egyetértés a gyermek képmáshoz való jogával kapcsolatos ügyben. Ez esetben – hasonlóan, mint hazánkban a kiskorú vagyonkezelése tekintetében – az egyik szülőt el lehet tiltani az önálló döntéshozataltól ebben a kérdésben.

¹²² A törvény értelmezését nagyrészt a következő tanulmányból hoztam: HULKÓ – PÉK i. m. 39.

¹²³ LOI n° 2024-120 du 19 février 2024 visant à garantir le respect du droit à l'image des enfants

További konkrét szabályozása a törvénynek, hogy ha a gyermek képmásának szülei általi terjesztése súlyosan sérti a gyermek méltóságát vagy erkölcsi integritását bármely természetes személy, egyéni, intézményi vagy megyei gyermekjóléti szolgálat vagy a gyermek hozzátartozója is bírósághoz fordulhat. Itt tehát megjelenik az, amit az EU médiaszabályozása kapcsán írtam, hogy szükséges lehet, hogy a gyermek magánszférájának védelmét ne kizárólagosan a szülőkre bizzuk rá.

Az 1978-17. számú *az adatfeldolgozásról, az adatállományokról és az egyéni szabadságjogokról* szóló törvénnyel kapcsolatos módosítás szerint az ebben szereplő törléshez való jog esetén, ha azt kiskorú érdekében veszik igénybe a bíróságtól gyorsított eljárás kérése van lehetőség, ha nem kezdik meg időben az adatok törlését.¹²⁴

Bár a szabályozás jelentős előre lépéseket tesz a sharenting probléma megoldása körében, azonban többen kritikával illetik. Vannak, akik bár pozitívan fogadták a törvényt, de hangsúlyozzák, hogy az még nem elégséges és további, részletesebb szabályozásra lesz szükség. Egyes nézetek szerint ez csak egy szimbolikus lépés és valódi változásokat nem hoz majd a szülők hozzáállása tekintetében. Mások azt tartják kevésnek, hogy csak a szülői felelősség körében van hangsúlyozva a gyermek képmásának fontossága a családtagok vagy barátok általi képmegosztás problémáját nem oldja meg.

Hangsúlyozásra került az is, hogy a francia törvények a gyermek képmásának védelmében szükséges lépések voltak, azonban a jogi oldalon cselekedni nem elég, fontos, hogy az új szabályozás nagy nyilvánosságot kapjon és a társadalmat edukálják a média veszélyeivel és annak biztonságos használatával kapcsolatban.¹²⁵

Azt gondolom, hogy a francia jogalkotó nem csak felismerte, hogy a gyermekek magánélethez való jogának többlet védelmet kell biztosítani, de gyakorlatban is alkalmazható szabályokkal realizálta azt. Bár a külső szereplők bevonásával megoldást nyújt arra is, hogy a felejtéshez való jogukkal csak a 15. életév betöltése után élhetnek a kiskorúak, ennek a korhatárnak a leszállítása szükséges.

6.2. Németország és a GDPR

¹²⁴ A törvény szövegét francia nyelvről deepl segítségével fordítottam magyarra.

¹²⁵ Jeanne-Marie QUASHIE: The protection of children's privacy in France: a reform of Image Rights Law. *Humanium*, 17. 09. 2024. <https://bit.ly/40whjih>

Németországban a sharenting-gel kapcsolatos szabályozást a GDPR német jogba egy adatvédelmi törvényen¹²⁶ keresztül történő átültetése segítette elő. Ez és a szerzői jogokról szóló törvény fedik le a gyermekek képmáshoz való jogának védelmét. Azt, hogy melyik törvény hatálya alá tartozik a képmás megosztása, az dönti el, hogy a szűk családi kör (szerzői jogi törvény) vagy ennél szélesebb réteg férhet hozzá (GDPR).

Az adatfeldolgozáshoz a kiskorú a 16. életének betöltése után adhat hozzájárulást, ezt megelőzően ez a szülők joga. Azonban utóbbi esetkörben, ha kiskorú a 8. életévét betöltötte az ún. kettős felelősség (Doppelzuständigkeit)¹²⁷ érvényesül, azaz a szülők és a kiskorú egyetértése szükséges a tartalmak megosztásához, a gyermek véleményét nem lehet figyelmen kívül hagyni. Fontos kiemelni továbbá, hogy a gyermek érdekei és alapvető szabadságjogai elsőbbséget élveznek a szülők jogos érdekeivel szemben. A felejtéshez való jog ebben az országban is megilleti a kiskorúakat is.

A törvényi szabályozás mellett a német adatvédelmi hatóság és az általuk fiatakorúak számára létrehozott honlap (Youngdata)¹²⁸ szintén hozzájárul a szülők és a gyermekek tudatos közösségi média platform használatához.¹²⁹

Bár láthatóan enyhébb szabályozás van életben, mint amit Franciaország bevezetett, azonban itt is felismerték azt, hogy nem minden esetben megoldás, hogy a kiskorú gyermekek magánszférájának védelmét az online közegben teljes mértékben a szülőkre bizzuk.

6.3. Olasz ítélkezési gyakorlat

Olaszországban a bíróságok ítéletei alapján lehet megállapítani a gyermekek képmására vonatkozó elvárásokat. Több ítélet is rámutat arra, hogy mind az együtt élő, mind az elvált szülők esetében szükséges, hogy a szülők egyetértsenek a kérdésben, hiszen a gyermekről készült képek megosztásáról szóló döntés soron kívülnek minősül, amiben akkor is érvényesül a közös döntési jog, ha a szülők elváltak vagy külön élnek. Arra is volt példa az ezzel kapcsolatos perekben, hogy az egyik szülő új párja osztott meg tartalmat a gyermekről, melyről megállapításra került, hogy csak a másik szülő hozzájárulásával válik jogszerűvé. Az olasz bíróság egy 16 éves gyermek javára döntött el egy pert az édesanyával szemben, aki a kiskorú tiltakozása ellenére osztott meg róla tartalmat az interneten. Megállapításra került, hogy az anya

¹²⁶ Bundesdatenschutzgesetz.

¹²⁷ Marleen HAHN: Sharenting – Wenn Eltern Bilder ihrer Kinder veröffentlichen. *Mecodia*, 30. 06. 2023. <https://bit.ly/4eNKsZD>

¹²⁸ Youngdata. <https://bit.ly/3Yr7z64>

¹²⁹ HULKÓ – PÉK i. m. 40.

sértette a gyermeke képmáshoz való jogát és a jó hírnevét, kiegészítésképp a bíróság érvelését azzal bővítette, hogy a megosztás sérelmes a kiskorú kortársaival való jelenlegi és jövőbeni kapcsolatára is.¹³⁰

6.4. Egyesült Államok és a lelki fejlődés védelme

Az Egyesült Államokban, azon belül is Kalifornia Államban, a gyermekek számára lelki sérelem esetén védelmet nyújtó törvénnyel találkozhatunk. Eszerint az államnak lehetősége van arra, hogy bizonyítsa, hogy a szülő sharenting tevékenysége a gyermek lelki fejlődésére ártalmas. Segítségért a gyermekek ebben az esetben az úgynevezett *dependency court*-hoz¹³¹ fordulhatnak. A bírósági úton kívül, lehetőség van még arra is, hogy egyfajta azonnali segítségként, eltiltsák a szülőt a tartalmak megosztásától.

Azonban a gyermekeknek kevés befolyásuk van erre a folyamatra, és még ha meg is könnyítenék a gyermekek számára való alkalmazhatóságát, akkor is csak a szülők által megosztott tartalmak törlésére lenne lehetőség, az eredetileg szülők által megosztott, de már lemásolt és más oldalakon is közölt tartalmakra nem lenne hatással.¹³²

6.5. Az angol bizalmas-adat védelem és annak gyermekek számára elérhetetlen volta

Az Egyesült Királyságban két jogosultság is rendelkezésre áll, ha az emberek személyes adatai akarataik ellenére a nyilvánosság elé kerülnek.

Az egyik ilyen az úgynevezett *breach of confidence*. Ezzel magánszemélyek élhetnek annak érdekében, hogy a személyes adataikat, képeiket megvédjék. A jog érvényesítéséhez a sérelmet szenvedett félnek három dolgot kell bizonyítani: 1) Bizalmas információról kell, hogy szó legyen. 2) A megosztó fél számára egyértelműnek kellett lennie, hogy azt bizalmasan kellett volna kezelnie. 3) Az információt nyilvánosságra hozták. Korábban a sérelem okozása is a listában szerepelt, ez a sharenting esetében azért lenne problémás, mert az nem mindig okoz közvetlen, azonnali sérelmet.

Ennek a jognak a kritikája egyes szerzők szerint, hogy a személyes, de nem bizalmas információkat nem védi, sem azokat, amik már széles nyilvánosságnak örvendenek.

¹³⁰ Uo. 40–41.

¹³¹ Dependency Court: egy olyan bíróság az Egyesült Államokban, amely a gyermekbántalmazással, örökbefogadással és alapvetően a gyermekvédelemmel kapcsolatos ügyekben jár el. <https://bit.ly/4eZzlj>

¹³² STEINBERG op. cit. 872.

A másik lehetőség, amihez a gyerekek fordulhatnának az úgynevezett 'MOPI' (*tort of misuse of private information*). Ez olyan adatok védelmére nyújt lehetőséget, amelyek az egyén magánéletéhez tartoznak, tehát szélesebb körben alkalmazható, mint a bizalmas adat védelem. Ebben az esetben két dolgot kell bizonyítaniuk a kiskorúaknak. 1) Egyrészt, hogy jogosan tartották az információt a magánéletük részének. 2) Másrészt, hogy a magánélethez való joguk elsőbbséget kell, hogy élvezzen a szüleik szólásszabadsághoz való jogával szemben.

Elméletben a gyermekek épp úgy élhetnek ezekkel a lehetőségekkel, mint a felnőttek, a gyakorlatban ez nem valósul meg. Nem rendelkeznek egy per megindításához és lefolytatásához szükséges anyagi forrásokkal. Ahhoz, hogy ezt egyáltalán megindítsák az eljárást bizonyítaniuk kell, hogy tudnak egy ügyvédet fogadni valamint az egész eljárást finanszírozni.¹³³

Azt láthatjuk tehát, hogy minden ország a saját rendszeréhez igazodva igyekszik védelmet nyújtani a gyermekek számára, hol erősebb, hol gyengébb megszorításokkal. Valamint olyan országok is vannak, ahol a magyar szabályozáshoz hasonlóan a lehetőségek bár elméletben meg vannak, de a gyakorlatban nem mindig tudnak azzal élni a gyermekek.

7. De lege feranda

¹³³ Claire BESSANT: Sharenting: balancing the conflicting rights of parents and children. *Northumbria Law School, Communications Law*, vol. 23., no. 1.(2018) 7–24.

A jogalkotónak hazánkban lépéseket kell tennie a sharenting tekintetében a gyermekek magánélethez való jogának megfelelő védelme érdekében. Ehhez mind a szülők, mind a digitális szolgáltatók irányában korlátozások, kötelezettségek bevezetésére lenne szükség.

7.1. Személyiségi jogokkal való rendelkezés korlátozása

A szülőkben tudatosítani szükséges, hogy a gyermek adatainak kezelését, személyiségi jogaikkal kapcsolatos döntési szabadságukat nem tekinthetik egyenlőnek azzal, hogy azok fölött korlátok nélkül rendelkezzenek. Azonban aránytalan korlátozás lenne a tartalmegosztás teljes tilalmazása, hiszen a szülőktől nem vehető el a joguk, hogy a családi életük örömeit megosszák. Meg kell találni a két jog közötti határokat.

A sharenting-re vonatkozó szabályozást a gyermekek életkorától kellene függővé tenni. Az ítélőképessége birtokában lévő gyermek véleményét az őt érintő döntésekben a szülők kötelesek figyelembe venni, azonban ez a megoldás sok esetben nem elégséges. A polgári jogi szabályozás több helyen megkívánja, hogy bizonyos döntéseket a 14. életévét betöltött kiskorúnak is jóvá kell hagynia. Az adatokkal való rendelkezést azt gondolom szükséges lenne ebbe a körbe behozni, tehát a német gyakorlathoz hasonlóan a gyermek engedélyére lenne szükség a tartalom megosztásához.

Azonban a cselekvőképtelen kiskorúak esetében sem hagyható teljes mértékben a szülők kezében a döntés. Bizonyos esetekben lehetőség van eseti gyámrendelésre vagy az ügyész fellépésére a családjog területén is, valamint a gyermek érdekét súlyosan sértő magatartás esetén a szülői felügyeleti jog megszüntetésére.¹³⁴ Ennek megfelelően a képmással és hangfelvétellel való rendelkezés körében is lehetőséget kellene biztosítani külső szereplők fellépésének. Bár a gyámhatóságtól valószínűleg nem elvárható, hogy közösségi oldalakat figyeljen jogsértő tartalmak után kutatva azonban, akár a gyermekvédelmi jelzőrendszerhez hasonló módon, más a gyermek nevelésében résztvevőktől – a francia minta alapján, például rokonoktól, tanároktól – elvárható lenne, hogy súlyos jogsértés esetén a hatóságokhoz forduljanak. A gyámhatóság túlterheltsége folytán szükséges lehet erre egy külön intézményt, szervezetet kialakítani.

¹³⁴ Ptk. 4:161. §, Ptk. 4:190. § - 4:193. §

Emellett pedig maguknak a gyermekeknek is lehetőséget kellene biztosítani korhatár nélkül, hogy egy külső szervnek jelezhessenek ilyen probléma esetén, akár személyesen, akár elektronikus felületen keresztül.

7.2. Digitális szolgáltatókkal szembeni korlátozások

A digitális szolgáltatókkal szemben további kötelelességeket szükséges megállapítani a gyermekek védelme érdekében. A tartalmak megosztása tekintetében a közösségi platformok bizonyos mértékben korlátozzák a felhasználókat, például a pucér képek letiltásra kerülnek. A gyermekekről való tartalommegosztás esetében speciális kötelezettségekre van szükség. Erre szolgálhatna például, ha a szolgáltatók kötelesek lennének információt biztosítani arról, hogy milyen hátrányai lehetnek a kiskorúról történő tartalommegosztásnak. Ezt kötelesek lennének megjeleníteni az előtt, mielőtt az adott bejegyzést a felhasználók közzéteszik, egy felugró ablak megjelenítésével. Miután a felület mesterséges intelligencia segítségével felismeri, hogy kiskorúról készült képfelvétel vagy videó megosztására készül a felhasználó láthatóvá válna a tájékoztató. Azonban mivel ez a rendszer a szöveges tartalmak esetében nem feltétlen lenne hatékony, szükségesnek tartanám, hogy az oldalra történő regisztrációkor is megjelenjen ez a tájékoztatás.

8. Összegzés

Dolgozatomban tehát a szülő szólásszabadsága és a gyermek magánszférája között húzódó jogvitára mutatok rá. A konfliktus összetettebb azonban, mint egy általános, a médiában gyakran jelentkező, személyiségi jogot sértő cselekmény esete. A szülőknek bizonyos mértékben rendelkezési joguk van a gyermek jogai fölött. Ennek a rendelkezésnek a mértékét, korlátait kell megtalálni, ami csak a gyermek legfőbb érdekének figyelembevételével lehetséges.

9. Bibliográfia

9.1. Magyar nyelvű szakirodalom

BARZÓ Tímea: Személyiségvédelem. In.: BARZÓ Tímea – PAPP Tekla (szerk.) *Civilisztika I.* Budapest, Dialóg Campus Kiadó (2018)

BORONKAY Miklós: A képmáshoz és hangfelvételhez fűződő jog. In: CSEHI Zoltán – KOLTAY András – NAVRATYIL Zoltán (szerk.): *A személyiség és a média a polgári és büntetőjogban.* Budapest, Complex (2014)

EVELLEI Evelin Molli – TAMÁS Bianka: A gyermek és a szülő alapjogi versenye online közegben. Budapest, TDK dolgozat (2016)

HALÁSZ Csenge: „Védelmesző páncélzat” vagy illúzió? A magánélethez való jog értelmezésének jogi keretei. Miskolc, Phd értekezés, 2022.

KOLTAY András – MAYER Annamária – POGÁCSÁS Anett: A médiatartalom-szolgáltatások meghatározása és differenciálása a szabályozásban. In: KOLTAY András (szerk.): *Magyar és európai médiajog.* Budapest, Wolters Kluwer, 2019.

KOLTAY András – SZIKORA Tamás: A közérkölc és a kiskorúak védelme. In: KOLTAY András (szerk.): *Magyar és európai médiajog.* Budapest, Wolters Kluwer, 2019.

KOLTAY András – TÖRÖK Bernát (szerk.): *Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején 3.* Budapest, Wolters Kluwer, 2016.

LÁNCOS Petra: Mint akit elváltak. Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején 3. In: PAPP János Tamás: A közösségi média szabályozása a demokratikus nyilvánosság védelmében. Budapest, Wolters Kluwer, 2022.

9.2. Magyar nyelvű folyóiratok

BARZÓ Tímea – CZÉKMANN Zsolt – CSÁK Csilla (szerk.): „Gondolatok köztere” A közösségi média személyiségvédelemmel összefüggő kihívásai és szabályozása az egyes államokban. Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2021.

BARZÓ Tímea – HALÁSZ Csenge: A magánélethez való jog és a véleménynyilvánítás szabadsága ütközéspontjai az online közösségi térben. *In medias res*, 2022/2.

DRÁNOVITS Tímea: A gyermek mindenk felett álló érdekének és a véleménynyilvánítás szabadságának egymáshoz való viszonya a hazai szabályozás tükrében. *Jog- és politikatudomány folyóirat.* 2011/2.

GÁL Emese Dorottya: Sharenting és gyermekjogok - a szülők közösségimédia-használatának a gyermekre gyakorolt káros hatásai. *Szakcikk Adatbázis, Családi jog*, 2020/4.

HALÁSZ Csenge: Személyiségi jogok a közösségi médiában – új kihívások a bírói gyakorlat tükrében. *Publicationes Universitatis Miskolcensis*, 2019/1.

HULKÓ Gábor – PÉK Erzsébet: Gyermekek képmáshoz való joga az online térben. Esettanulmányok Franciaország, Németország és Olaszország szabályozási rendszereiben. *Fontes Iuris*, 2023/2-4.

MENYHÁRD Attila: A magánélethez való jog elméleti alapjai. *In medias res*, 2014/2.

9.3. Idegen nyelvű folyóiratok

Anna BROSCHE: Sharenting-why do parents violate their children's privacy. *The new educational review*, vol. 54., no. 4. (2018)

Anna-Maria IKSÜL – Kristi JOAMETS: Child right to privacy and social media – personal information oversharing parents. *Baltic Journal of Law & Politics*, vol. 14., no. 2. (2021)

Barbara Benett WOODHOUSE: Hatching the Egg: A Child-Centered Perspective on Parents' Rights Hatching the Egg: A Child-Centered Perspective on Parents' Rights. *Cardozo law review*, vol. 14., no. 6.

Claire BESSANT: Sharenting: Balancing the Conflicting Rights of Parents and Children. *Northumbria Law School, Communications Law*, vol. 23., no. 1. (2018)

Claire BESSANT - Maximilian SCHNEBBE: Does the GDPR offer a solution to the 'problem' of sharenting? *Datenschutz und Datensicherheit*, vol. 46., no. 6. (2022)

Caitlin ABRAMS: Family Influencing in the Best Interests of the Child Rachel. *Chicago Journal of International Law*, vol. 2., no. 2. (2023)

David SEHNÁLEK: Sharenting and Children's Privacy Protection in International, EU, and Czech Law: Parents, Stop Sharing! Thank You, Your Children. *Central European Journal of Gergely Ferenc LENDVAI: Sharenting as a regulatory paradox – a comprehensive overview of the conceptualization and regulation of sharenting. International Journal of Law, Policy and The Family*, vol. 38., no. 1. (2024)

Keltie HALEY: Sharenting and the (Potential) Right to Be Forgotten. *Indiana Law Journal*, vol. 95., no. 3. (2020)

Natasha KRAVCHUK: Privacy as a New Component of "The Best Interests of the Child" in the New Digital Environment. *The International Journal of Children's Rights*, 12. 02. 2021.

Staicy B. STEINBERG: Sharenting: Children's Privacy in the Age of Social Media. *Emory Law Journal*, vol. 66., no. 4. (2017)

Sevim CİMKE - Dilek Yildirim GURKAN - Sevinc POLAT: Child Rights Neglect in Social Media: Sharenting. *The Journal of Current Pediatrics*, vol. 16., no. 2.

Sheila DONOVAN: „Sharenting”: The Forgotten Children of the GDPR. *Peace Human Rights Governance*, vol. 4., no. 1., 35-59. (2020)

Zhao PENG (2023): Your growth is my growth: examining sharenting behaviours from a multiparty privacy perspective. *Communication Research and Practice*, vol. 9., no. 3. (2023)

9.4. Jogforrások

Magyarország Alaptörvénye

1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

2001. évi CVIII. törvény az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről

2010. évi CLXXXV. törvény a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

2018. évi LIII. törvény a magánélet védelméről

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 95/46/EK irányelve (1995. október 24.) a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet)

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/1925 rendelete (2022. szeptember 14.) a digitális ágazat vonatkozásában a versengő és tisztességes piacokról, valamint az (EU) 2019/1937 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (digitális piacokról szóló jogszabály) 2. cikk 7. bekezdés.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2065 rendelete (2022. október 19.) a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról (digitális szolgáltatásokról szóló rendelet)

LOI n° 2020-1266 du 19 octobre 2020 visant à encadrer l'exploitation commerciale de l'image d'enfants de moins de seize ans sur les plateformes en ligne

LOI n° 2024-120 du 19 février 2024 visant à garantir le respect du droit à l'image des enfants

Bundesdatenschutzgesetz

9.5. Bírósági határozatok

C/05/368427 [ECLI:NL:RBGEL:2020:2521]

C-131/12. sz. ügy előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Audiencia Nacional (Spanyolország) a Bírósághoz 2012. március 9-én érkezett, 2012. február 27-i határozatával terjesztett elő [ECLI:EU:C:2014:317]

C-101/01. sz. ügyben, a Bírósághoz a Göta hovrátt (Svédország) által az EK 234. cikk értelmében benyújtott előzetes döntéshozatali kérelem tárgyában [ECLI:EU:C:2003:596]

Nancy Anonsen and Michael Anonsen, Individually and as next friends of William Booher, Jr. v. Phil Donahue, Multimedia Entertainment, Inc., Multimedia, Inc., Jose Pretlo, KTRK, Inc. d/b/a KTRK-TV, and Miriam Booher, 857 SW2d 700 (1993) Court of Appeals of Texas, Houston (1st Dist.)

9.6. Internetes hivatkozások

Bobbie JOHNSON: Privacy no longer a social norm, says Facebook founder. *The Guardian*, 11. 01. 2010. <https://bit.ly/4hmezd>

Collins Dictionary: Sharenting <https://bit.ly/3Urk7cq>

Dependency Court: egy olyan bíróság az Egyesült Államokban, amely a gyermekbántalmazással, örökbefogadással és alapvetően a gyermekvédelemmel kapcsolatos ügyekben jár el. <https://bit.ly/4eZzilj>

Diamond Valley Federal Credit Union: Beware of Digital Kidnapping. <https://bit.ly/3C7wSmc>
Digitális lábnyom: egy adott személyről az interneten létező információk összessége a digitális tevékenysége alapján. <https://bit.ly/4hwpasG>

FÁBER Ágoston: Az vagy, amit kiteszel-önmagunk foglyaként a közösségi médiában. *Új egyenlőség*, 2023. 05. 07. <https://bit.ly/3Yowh75>

Helier CHEUNG: Can you stop your parents sharing photos of you online? *BBC News*, 28. 03. 2019. <https://bit.ly/4ef6pjP>

Internethotline. <https://bit.ly/3AtKyHB>

Jeanne-Marie QUASHIE: The protection of children's privacy in France: a reform of Image Rights Law. *Humanium*, 17. 09. 2024. <https://bit.ly/40whjih>

Marleen HAHN: Sharenting – Wenn Eltern Bilder ihrer Kinder veröffentlichen. *Mecodia*, 30. 06. 2023. <https://bit.ly/4eNKsZD>

NMHH: Digital parenting kutatás 7-16 éves gyermekekkel és a szüleikkel. 2020. <https://bit.ly/4eeL3De>

Oxford Englis Dictionary: Sharenting. <https://bit.ly/3ZtUcTl>

Phoeby Maltz BOEVY: The ethical iplications of parents writing about their kids. *The Atlantic*, 2013. 01. 15. <https://bit.ly/495wUYi>

Sabine LEMBERT: Why sharing photos of children on social media is criticised worldwide. BDAE. <https://bit.ly/4fEfZi0>

Sharenting: What parents should consider before posting their children's photos online. Kapresky. <https://bit.ly/4ehd3Gt>

Steven LECKART: The Facebook-free baby. *The Wall street Journal*, 05. 12. 2012. <https://bit.ly/3C6ETb5>

Telekom reklámfilmje <https://bit.ly/3YKHmRu>

Unicef: Cyberbullying: What is it and how to stop it. 02. 2024. <https://bit.ly/413gfCM>

Youngdata. <https://youngdata.de/>